

S. Sayısı : 185

Milletvekilleri Seçimi Kanununun 15 nci maddesine bir fıkra eklenmesine ve 24, 25, 27 ve 34 ncü maddelerinin değiştirilmesine dair kanun tasarısıyla Afyon Karahisar Milletvekili Hazim Bozca ve iki arkadaşının, Milletvekilleri Seçimi Kanununun 24, 25, 27, 34 ve 46 ncı maddelerinin değiştirilmesi ve İstanbul Milletvekili Fuad Hülûsi Demirelli ve altı arkadaşının, Milletvekilleri Seçimi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve İçişleri, Anayasa ve Adalet Komisyonları raporları (1/318 ve 2/5, 96)

Milletvekilleri seçimi Kanununun 15 nci maddesine bir fıkra eklenmesine ve 24, 25, 27 ve 34 ncü maddelerinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı (1/318)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 1036, 6 - 1063

30 . III . 1948

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 29 . III . 1948 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan 4918 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun 15 nci maddesine bir fıkra eklenmesine ve mezkûr Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair Kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte ilişik olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan
Hasan Saka

Gerekçe

Yürürlükte bulunan Seçim Kanunumuzun demokrasinin ana prensiplerini teşkil eden esaslardan mülhem bir kanun olduğuna ve bütün demokratik unsurları iltiva ettiğine şüphe yoktur. Ancak tatbikatta görülen bazı vuzuhsuzluklarla seçimler esnasında edinilen tecrübeler kanunda daha vazih bir şeklin bulunmasını zaruri kılmaktadır.

Bu anlayışla hazırlanmış bulunan bu tasarının bu arzuyu sağıhyacağına inamıyoruz.

Bu düşüncelere dayanılarak halen yürürlükte bulunan Seçim Kanununun oy verme bahsine ait olan 24 ncü maddesi, oyun gizliliği prensipini daha açık bir şekle konmak suretiyle ifadelendirilmiştir. Bu şekilde madde, oyun verilmesi için derpiş edilen «Münasip bir yerin» tasrihi eihetine gitmiş; oyun zarfa konulacağı bu yerin hücre olmasını şart koymuştur. Ekonomik imkânlar da gözönünde bulundurularak bu hücrelerin mahallin şartlarına göre yapılıp tanzim edilmesinin de maddeye eklenmesi ayrıca uygun görülmüştür.

Diğer taraftan hücreye giren seçmenin herhangi bir maksatla içeride uzun müddet kalarak diğer seçmenleri bekletmek suretiyle seçim işinin aksamasına meydan vermesine imkân bırakmamak için komisyon kararı ile bu gibi kimselerin hücrelerden çıkarılması zaruri görülmüş ve maddeye ena göre bir hüküm konulmuştur.

Oyun gizliliğini sağlamak bakımından oy puslalarının beyaz kâğıttan olmaları muvafık görülmüş ve böylece muhtelif renkte kâğıtlar kullanmak suretiyle oy gizliliği prensipini ihlâl edeceği tabii olan bir tedbirden tevakkî edilmiştir.

Oy puslalarına, kendilerine mahsus işaret ve alâmetleri bastırabilmeleri esasî kabul edilmekle beraber, partilerin kendilerini seçmenlerine tanıtmak hususundaki arzuları karşılanmış bulunmaktadır.

Oy verme süresini bahis mevzuu yapan 25 nci maddenin kabul etmiş olduğu süre bu tasarıda iklim şartları ve zamanına göre havanın erken kararması gözönünde bulundurularak bir saat kısaltılmak suretiyle saat 8 den 18 e kadar olan bir zamana indirilmiştir. Aynı zamanda aralıksız yapılacak olan sayım için de daha fazla zaman kalacaktır. Esasen bu müddet her sandığa isabet eden 1 000 kişilik seçmen miktarının reyini rahat kullanmasına fazlasıyla inkân verecek kadar uzundur.

Oy sandığından çıkacak oyların tesbiti ve sayımına dair olan 27 nci maddenin yeni tasarıdaki şeklinde aşağıdaki esaslara riayet edilmek suretiyle oyların sayılması açıklığı prensipi daha ziyade vuzuhlandırılmıştır.

1. — Reyler sandıktan parti ve aday temsilcileri ile halkın huzurunda çıkarılıp sayılacaktır.

2. — Netice bir mazbata ile tesbit edilecek ve bu mazbata sandığın bulunduğu mahalde asılmak suretiyle halka ilân edilecektir.

3. — Mazbatanın bir sureti arzu eden parti ve aday temsilcilerine de verilecektir.

4. — Gerek temsilcilerin, gerekse halktan herhangi birisinin seçim esnasında kanuna aykırı bir şekilde hareket edildiğine dair vâkı olan itiraz veya ihbarı tutanakta tesbit edilecektir.

Seçime katılan siyasi parti ve adaylarla temsilcilerine dair olan 34 ncü madde yeni tasarıda bu mümessillerin durumunu tazyih bakımından daha çok genişletilmiş, mümessillerin, oyların verilmesi sayılması, tutanakların düzenlenmesi ve birleştirilmesi sırasında seçim komisyonu ve kurullarında hazır bulunmaya yetkili kıldıkları açıkça belirtilmiştir. Bundan başka tasarı bu maddesinde mümessillerin üzerlerine aldıkları vazifelerin ciddiyetini müdrik şahıslardan olmaları esasî gözönünde tutularak en az, seçmen vasfını haiz olmaları derpiş edilmiştir. Temsilcilerin hüviyetinin komisyonlar tarafından belli olması için parti ve adayların, bunların şahsiyetlerini belirten bir vesikayı kendilerine vermeleri mecburiyetinin vazedilmesi zarurî görülmüştür.

Seçim kurul ve komisyonlarının tam tarafsızlıklarını gölgeleyebilecek bir ihtimali önlemek maksadıyla bu kurul ve komisyonlarda seçimle şahsan ilgili olanların vazife alamamalarını temin etmek üzere milletvekili adaylarının bu teşekküllere iştirak edemeyecekleri 15 nci maddeye eklenen bir fıkra ile sağlanmıştır.

Afyon Karahisar Milletvekili Hazim Bozca ve iki arkadaşının, Milletvekilleri seçimi Kanununun 24, 25, 27, 34 ve 46 ncı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklifi (2/5)

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

4918 sayılı Milletvekilleri seçimi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi ile gerekçesi birlikte sunulmuştur. İçtüzük'ün 70 nci maddesi gereğince ivedilikle görüşülmesine müsaadelerini arz ve teklif eyleriz.

Afyon Milletvekili
H. Bozca

Afyon Milletvekili
Hasan Dinçer

19 . IX . 1946
Mugla Milletvekili
N. Özsan

4918 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifinin gerekçesi

21 Temmuz 1946 seçimlerinde uygulanan 4918 sayılı kanunun maksadı tamamiyle temin edici hükümleri ihtiva etmediği tecrübe ile meydana çıkmış bir hakikattir.

Halbuki : Seçim Kanununda Millî iradenin tam tecellisi imkânlarını sağlayacak ve asla münakaşa ve tefsirlere müsait olmayacak açık ve kesin hükümlerin bulunması şarttır.

Seçime iştirak eden her vatandaşda kendisinin ve verdiği oyun emniyet altında bulunduğuna tam bir itminan hâsıl olmadıkça ve kötü niyet erbabının faaliyetini tereddütsüz önliyecek hükümler bulunmadıkça Millî iradenin serbestçe tecellisi beklenemez.

Demokratik şartlara ve Millî bünyemize uygun yeni bir seçim kanununa muhtaç olduğumuz bütün açıklığı ile meydanda isede böyle bir kanunun hazırlanması için geniş bir zamana ihtiyaç bulunduğu aşikârdır.

Ancak, açık bulunan Milletvekilleri için önümüzdeki aylarda yapılması icap eden kısmi seçimlerde 4918 sayılı kanunun aksak ve vatandaşlara emniyet vermekten uzak hükümlerinin âcilen tadili bir zaruret olarak tezahür etmektedir.

İşte teklif bu maksatla hazırlanmıştır.

Madde 24 : Bu madde bugünkü haliyle maksut olan gizliliği temin edemediği için seçmenlerin iradelerinin serbest ve her türlü tesir ve müdahalelerden uzak tecellisi imkânını sağlamamıştır. Bu yüzden 21 Temmuz seçimlerinde seçmenlere sandık başlarında maddi ve manevi tesir yapılmak suretiyle dilediği şekilde oy vermek hakkından mahrum edildikleri yolunda bir çok şikâyetlerle karşılaşmıştır.

Bu mahzurları bertaraf etmek üzere seçmenlerin yalnızca kapalı bir odada oylarını mühürlü zarflara koymaları prensipi kabul edilmiştir. Yine bu seçimlerde bazı yerlerde oy sandıklarının bütün seçmenlerin iştirâklarine elverişli olmayan yerlere konulduğu yolunda şikâyetler vâkı olmuştur. Bunları önlemek maksadiyle ve hem de kapalı odaların kolaylıkla temini mülâhazasıyla oy sandıklarının, bulunan yerlerde okullara, bulunmayan yerlerde de diğer münasip mahallere konulması muvafık görülmüş ve bu maksatları teminen 24 ncü maddeye iki fıkra hâlinde hükümler ilâve edilmiştir.

Okuyup yazmak bilmeyen seçmenlerin kapalı odada bulundurulmuş oy puslalarının hangi partiye ve bağımsız adaya aidiyetini ayırt etmelerine imkân vermek üzere, oy puslalarının renkli veya mahsus işareti havi olmaları zaruri görülerek bu maddeye o yolda bir fıkra eklenmiştir.

Madde 25 : 24 ncü maddedeki değişikliğin tabii bir neticesi olarak 25 nci maddeye de buna mütenazır hükümler konulmuştur.

Seçimlerin yapılacağı mevsim itibariyle saat ondokuzda karanlığın basması gözönünde tutularak seçim bitiminin bir saat öne alınması uygun görülmüştür.

Madde 27 : Bu madde hükmüne göre tasnifi mütaakip oy puslalarının yakılmış olması keyfiyeti, tasnifte, tutanak tanziminde yapıldığı iddia edilen yolsuzlukların tahkiki imkânını bertaraf ettiği vâkı şikâyetlerin taaddüdü ile teeyyüt etmiştir. Bu mahzuru bertaraf etmek maksadiyle oyların yakılmayıp muhafazası prensibi kabul edilmiş ve madde bu şekilde düzenlenmiştir.

Keza seçim sonucunu merakla bekliyen halkın tatmini bakımından da tanzim edilen tasnif sonucunu gösteren tutanağın bir suretinin sandığın bulunduğu mahalde tâlik suretiyle ilanı münasip görülmüştür.

Madde 34 : Bu maddede temsilcilerin görev ve yetkileri kâfi derecede açıklanmamış ve tanzim edilen tutanaklara imza koymak salâhiyetinin tanınmamış olmasıyla, temsilciler faydasız birer unsur haline girmiştir. Bu durum, sonradan tutanakların değiştirilmesi gibi vaziyetler ve bu yolda birçok iddia ve şikâyetlere yolaçmış ve halkın güvenini sarsacak vaziyetler ihdas etmiştir.

Bu mahzurların önlenmesiyle kanunun ana prensipi olan oyların maddî ve mânevi kıymetlerinin tam bir emniyet altında bulunduğuna dair olan şüphe ve tereddütleri izale ve binnetice şikâyetlerin kabil olduğu derecede karşılanması hedef tutularak tutanaklara temsilcilerin imza ettiril-

mesi ve birer imzalı suretinin verilmesi mecburiyeti demokratik esaslara uygun görülmüş ve bu maksatla madde değiştirilmiştir.

Madde 46 : Bu kanuna aykırı suçların mahiyetleri ve âmme vicdanında husule getirdiği tesir bakımından faillerinin süratle cezalandırılması önemli görülmüş ve bu itibarla meşhut suçlar muhakemesi usulü kanunu hükümlerinin tetkiki faydalı olacağı mülâhaza edilmiştir.

Bu maddede kabul edilen 6 aylık zamaşımı süresinin kısalığı bakımından bir kısım suç faille-
rinin cezadan kurtulmalarına yerverilmemesi için genel zamaşımı sürelerinin tatbiki uygun gö-
rülmüştür.

AFYON KARAHİSAR MİLLETVEKİLİ
HAZİM BOZCA VE İKİ ARKADAŞININ
TEKLİFİ

*4918 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun
bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun
teklifi*

MADDE 1. — 4918 sayılı Milletvekilleri Se-
çimi Kanununun 24, 25, 27, 34 ve 46 ncı mad-
deleri aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir:

Madde 24 : Sandıklar kilitlendikten sonra
okul binasına; bulunmayan yerlerde diğer mü-
nasip bir yere konur.

Mühürlü zarflarla oy pusulaları sandığın bu-
lunduğu mahalden ayrı ve sandığa yakın ka-
palı bir odada bulundurulur.

Seçim başladıktan sonra bu odaya seçmen-
lerden başka hiçbir kimse giremez. Oy pusula-
larının bu mühürlü zarflar içerisine konup ka-
patıldıktan sonra sandığa atılması şarttır. Oy
pusulalarının seçmenler tarafından hariçten te-
mini de mümkündür. Oy pusulalarına nekadâr
Milletvekili seçilecekse okadar Milletvekili adı
yazılabileceği, yazısı olmıyanların emniyet et-
tikleri kimselere de yazdırabilecekleri belirti-
lidir. Pusulaları yazmak veya yazdırmak için
seçim komisyonlarınınca münasip bir yerin önce-
den hazırlanmış bulunması lâzımdır.

Pusulalarda belirtilen miktardan ziyade ad-
yazılmış veya yazdırılmış ise bu pusulaların ba-
şından başlayarak sırasıyla yalnız seçilecek sa-
yıdaki adlar kabul edilip fazlası hükümsüz sa-
yılır.

İstenilen sayıdan daha az ad yazılmış veya
yazdırılmış ise yalnız yazılı adlar kabul olunur.
Böylece aynı ad birkaç kere yazılmış ise bu, bir
oy sayılır. Oy pusulalarına yazılan adlar okun-
mazsa hesaba katılmaz.

Oy pusulalarına ad ile birlikte soy adını ya-
zılması mecburidir. Ancak adı veya soy adı ya-
zılan adayın kim olduğu anlaşılırsa oy ona aittir.

Zarf içinde birden fazla pusula çıktığı ve bu
pusulalarda aynı adlar aynı sıra ile yazılı bulun-
duğu takdirde pusulalardan yalnız biri hesaba
katılır ve eğer bu pusulalarda başka başka ad-
lar yazılmış veya aynı adlar değişik sıra ile ya-
zılmış ise hiçbiri hesaba katılmaz.

İnza, mühür veya seçmenin kim olduğunu
belirtilen herhangi bir işaret bulunan oy pusula-
ları hesaba katılmaz. Mühürsüz zarf içinde
atılan pusulalar hükümsüz sayılır.

Pusulalar renkli ve siyasi partilerin mahsus
işaretini havi olabilir.

Kanunun bu şartları seçimden önce gazete
ile, olmıyan belde ve köylerde âdet olan vası-
talarla ilân edilir.

Madde 25 : Seçim yerine her gelen seçmene
köy ve mahallesi, ad ve soy adı ve gerekirse
kimlik cüzdanını göstermesi istenebilir. Bu su-
retle kimliği belli olan seçmenin seçim defte-
rindeki adı yanına imzası alınır. İnza bilmi-
yorsa veya mühürü yoksa sol elinin baş par-
mağı bastırılır ve bu parmağı olmıyanların han-
gi parmağı bastırıldığı yazı ile açıklanır ve
kendisinin kapalı odaya girmesine müsaade
olunur.

Seçmen kapalı odada bulunan oy pusulala-
rından dilediğini veya beraberinde getirdiği

pusulayı orada bulunan mühürlü boş zarfa koyup kapattıktan sonra dışarıdaki oy sandığına atar.

Bir seçmen kapalı odayı terketmedikçe diğerinin girmesine müsaade edilmez. Hiçbir sebep ve suretle başkasının namına oy pusulası sandığa atılamaz. Oyların sandığa atılacağı süre saat sekizden saat on sekize kadardır. Ancak sandık başında oyunu vermemiş seçmenler yarsa onlarda oylarını kullanmadan tasnife başlanamaz.

Madde 27 : Oy verme bitince seçmen defterlerine konmuş olan imza, mühür veya parmak işaretlerine göre oylarını kullananların sayısı bir tutanakla belirtilerek sandık seçim komisyonlarınca temsilcilerin huzurunda açılır.

Sandık içinden çıkan oy zarfları sayılarak oylarını kullananların sayısını belirten tutanakla karşılaştırılır. Fazla zarf çıktığı takdirde fazlası açılmadan yakılır ve oy pusulaları 24 ncü maddedeki esaslar gözönünde bulundurulmak suretiyle tasnif edilir bu suretle oyların sayılması ve tasnifi bittikten sonra :

A) Seçim günü,

B) Sandığın ne zaman ve kimlerin huzurıyla açıldığı,

C) Sandıktan kaç oy zarfı çıktığı ve oylarını kullananların sayısını belirten tutanakla karşılaştırma sonucu ve fazla çıkan zarfların yok edildiği,

D) Oy pusulalarından kaç tanesinin ne maksatla hesaba katılmadığı,

E) En ziyade oy alanlardan başlayarak kimlerin kaç oy aldığı,

F) Seçimin kanuna aykırı şekilde yapıldığı haber verildiği veya şikâyet edildiği takdirde bunların nelerden ibaret olduğu tutanakla belirtilir.

Bu tutanakların imzalı birer sureti sandık başında temsilcilere verilir. Ve aynı zamanda bir sureti de sandığın bulunduğu mahalle asılmak suretiyle halka ilân olunur.

Seçim Komisyonlarınca tutulmuş olan tuta-

naklar ve seçim defterleri ve hesaba katılmıyan oy pusulaları komisyon mühürü ile mühürlenip imzalanmış bir zarf içinde seçim bürosunun bağlı olduğu kurula tevdi olunur.

Hesaba katılan oy pusulaları işten dikişli torbalar içine konulup komisyon ve temsilciler tarafından mühürlendikten sonra seçim kurulu- na teslim olunur. Seçim dönemi sonuna kadar bu torbaların saklanması mecburidir.

Madde 34 : Seçime katılan siyasi partilerle bağımsız adaylar, seçime nezaret etmek üzere en çok ikişer temsilci gönderebilirler. Bu temsilciler oyların sandığa atılması, tasnif edilmesi komisyonlardan gelen tutanakların tetkik ve tevhidî ve bütün tutanakların tanzimi sırasında komisyon ve kurullarda hazır bulunmağa yetkilidirler.

Komisyon ve kurullar tarafından tanzimi lâzım gelen bütün tutanakların temsilcilere de imza ettirilmesi mecburidir. Tutanakların tanzimini mütaakıp imzalı birer suretleri temsilcilere verilir.

Madde 46 : Seçim Kurul ve Komisyonları başkan ve üyeleriyle bilûmum Devlet memurlarının bu kanuna aykırı suçlardan dolayı C. Savcılığınca resen takibat yapılır. Bu suçlar belediye sınırları dışında işlense dahi Meşhut Suçlar Mahkemesi usulü kanunu hükümlerine tâbidir.

Seçim işinden doğan kamu dâvası genel zamanışımına tâbidir. Ancak bu süre seçim dönemini geçemez.

MADDE 2. — Bu kanun yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Teklifi yapanlar

Afyon Milletvekili

H. Bozca

Afyon Milletvekili

Hasan Dinçer

Muğla Milletvekili

N. Özsan

Adalet Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Adalet Komisyonu

Esas No. 2/5

Karar No. 2

5 . XII . 1946

Yüksek Başkanlığa

Milletvekilleri seçimi hakkındaki 4918 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair Afyon Milletvekili Hazım Bozca, Afyon Milletvekili Hasan Dinçer, Muğla Milletvekili Nuri Özsan tarafından verilen kanun tasarısı Yüksek Başkanlıktan Komisyonumuza havale edilmesi üzerine ihtiva eylediği hükümler İçişleri Bakanı Şükrü Sökmensüer ve tasarı sahipleri huzuriyle incelendi ve görüldü.

Tasarı gerekçesi ihtiva ettiği ana prensipler itibariyle Seçim Kanunu üzerinde yapılacak değişikliklerin ve umumi bir tâdilın hazırlanması için geniş bir zamana ihtiyaç hissedildiğini kabul etmekle beraber ara seçimlerde ve açık bulunan Milletvekillikleri için yakın aylarda yapılması icabeden kısmî seçimlerde 4918 sayılı Kanunun aksak ve vatandaşa emniyet vermekten uzak hükümlerinin âcilen tadili bir zaruret olarak gösterilmekte ve bu sebeble mevzu bahis kanunun 24, 25, 27, 34 ve 46 ncı maddelerinin bu bakımından değiştirilmesinin lüzumuna işaret olunarak değiştirilmesi istenen maddelere göre seçimin gizliliğinin iyi bir şekilde temin edilmediği seçmen iradesinin serbest ve her türlü tesir ve müdahaleden uzak tecelli etmesine imkân vermediği, oy pusulalarına işareti mahsus konması ve renkli oy pusulasının kullanılması suretiyle vatandaşlara kolaylık gösterilmesi icap ederken bunların mümkün olmadığı, seçim sonuçlarının mahallinde ilân edilerek seçmenlere kullandıkları oy neticelerinden haber verilmekle onların merakla bekledikleri seçim hakkında malûmat verilmediği, temsilcilere tutanakları imza salâhiyeti verilmediği ve bu suretle bazı yolsuzluklara sebebiyet verildiği ve bu kanun hükümlerine göre işlenen suçların kısa zamanasına tâbi tutulduğu ve sürat bakımından formalitelere riayet yüzünden neticenin geçikmesi dolayısıyla millet iradesinin tecellisine şüphe ve tereddüdün mevcudiyetini izaleye imkân bulunmadığı mucip sebepleriyle tadili zarureti kaydedilerek maddelerin tertibi cihetine gidilmiş de:

Mevcut ve yürürlükte bulunan Milletvekilleri seçimi kanunu hazırlanırken ve kanuniyet kesbederken bunun üzerinde demokratik esaslara göre uzun incelemeler yapılmış ve her türlü endişelere cevap verecek şekilde hazırlanmış olmaktan başka demokratik adımların atılışında bu milletın siyasi bünyesinden uzun seneler yer almış ve alışılmış ve prensip bakımından tek dereceli sistem olan Belediye ve muhtar seçimlerinde elde edilen tecrübe ve alışkanlıkların verdiği neticeler de gözönünde tutularak bu hususlardan istifade olunmuştur. Seçim kanunlarının millî bünyeye tesir eden ana kanunlardan olduğu nazarı itibare alınınca bu çatı üzerinde yakın fasıllarla gedikler açmak ve açılan gediklerin göstereceği mahzurlar dolayısıyla bu gedikleri taaddüt ettirmek kanunun umumi bünyesini kökünden yıkmaya mucip olacak hallerdendir. Bundan başka 20 Eylül 1324 tarihli İntihabı Mebusan Kanunu ve zeyilleriyle tadilleri yerini ancak 1942 yılında Mebus Seçimi Kanununa terk edebilmiştir. Milletlerin siyasi hayatında müessir olan bu kabil kanunların uzun tecrübe yıllarından sonra ancak değiştirilmesi mümkün olduğu aşikâr iken tek dereceli seçimi sağlayan yeni kanunun çok kısa zaman zarfında tadili cihetine gitmekte beklenen fayda melhuz olmakla beraber tasarıda mahremiyet esasını getireceğinden dolayı kanuna girmesi arzu edilen tedbirler üzerinde durulduğu zamanda bunların beklenen neticeyi vermeyeceği aşikârdır. Nitekim:

Sandıkların okullara, bulunmayan yerlerde diğer münasip bir yere konmasının seçmen ruhiyatı üzerinde müessir olacağı ileri sürülmüşse de kanuni kayıtların fazlalığı o kayıtlara riayetsizlik iddialarını artırarak işin selâmetini ortadan kaldıracığı ve her memleketin kendi coğrafi millî ve içtimai bünyesine göre tedbirlere başvurması zaruri olduğundan köylerimizin vaziyeti hususiyeleri de gözden uzak tutulmak icabeder. Esasen mevcut kanunda mektep-

lere sandıkların konmayacağına dair bir kayıt bulunmadığı bir hakikat olduğuna göre mekteplere, bulunmayan yerlerde münasip yerlere konacağını kaydının ilâvesi bu günkü kanunun bir eksikliğini itmam değil yürür bir sistemi iğlaka götürecektir bir tedbir olarak tezahür eyler.

«Kapalı oda» sistemine gelince: Tasarıda zarflarla oy pusulalarının, sandığın bulunduğu mahalden ayrı, sandığa yakın kapalı bir odada bulundurulması derpiş edilerek oyların mahremiyeti esası konmak istenmiş ve bu suretle Seçim Kanununun daha demokratik bir hale konacağı ileri sürülmüştür.

Hücre ihdasıyla seçimin mahremiyeti ve vatanında oylarının serbestçe kullanılması temin edilir mi? Bunun sağlıyacağı faide ve doğuracağı mahzurlar karşılaştırılınca; görülür ki, hücreye oy pusulalarının konulması ve hücreye tek girip, çıkmak asıl olduğu zaman; herhangi bir his veya telkin ile muayyen kimselere ve partilere ait oy pusulalarının bu suretle seçmenler tarafından hücreden kaldırılması ve seçimin arzu edildiği şekilde neticelendirilmesi en basit bir olay olarak tezahür eyler ve bu suretle beklenen neticenin büsbütün ortadan kalkmasına sebebiyet verilmiş olur.

Bundan başka mahalli hususiyetlere göre her sandık başına böyle bir hücre yapmak ve bu hücreleri iklim, kuruluş ve geçim şartlarıyla tevazu eden köylerimize kadar götürmekte; gerek mali ve gerekse maddi bakımdan imkân haricinde olduğu bedihi olduğuna göre bu şekilde bir tadil zaruret olarak tecelli etmez. Kaldı ki, bugünkü sistemimizde oy mahrumiyetinin yokluğu iddia edilemeyeceği gibi buna mâni olacak ahkâm da mevcut değildir. Okumak yazmak bilmiyenlerin hariçte bunları yazdırması esası da kabul olununca böyle bir aleniyyetin, istihdaf edilen mahremiyetle kabili telif olmadığı da ortaya çıkar.

Oy pusulalarına parti işaretlerinin konmasına esasen kanuni bir mâni yoktur. Oy pusulalarının renkli olmasının faydası da tasavvur olunamaz. Parti adedleriyle bağımsız adayların çokluğu öyle bir hal alır ki bunlara ayrı ayrı renk bulmağa imkân olamaz. Ve bulunsa bile bunların kolaylık sağlaması şöyle dursun karışıklığı ve bu karışıklık yüzünden Millî iradeye tesir edecek şekilde gayrikanuni istifadelere tevessülü mucip olur. Renkler üzerinde

hususla gelecek karışıklıklar istenilen neticeyi değil arzu edilmeyen sonuçları doğurur ve esasen mevcut kanunumuz oy mahremiyetine riayet etmektedir. Aleniyyeti âmir bir hüküm de yoktur.

Müessillerin nezaret hakkı ve tutanaklara imza koymaları ve bir nüshasının kendilerine verilmesi ve seçim sonunun hemen ilân edilmesi hususları Millî iradenin tecellisinde müessir birer âmil olarak telekki edilmiş ise de bu hususlarda faydadan ziyade; daha çok şikâyeti, daha çok karışıklıkları ve hattâ itimatlılıkları doğuracak âmillerdir.

Mesul ve vazifedar memurların gayrimesul eşhas tarafından murakabesi suretiyle bu nazarat hakkının ihdasında hangi prensipten yürüdüğü anlaşılmadığı gibi müessillerin tutanakları imza etmelerinde, seçimin gidişinde mensup olduğu tarafın tasnif neticesinde kaybettığını gören müessilin herhangi bir saik ve âmil ile tutanağı şu veya bu şekilde bir şerh vererek imza edip muallel göstermesi ve hakikatte olmıyan vakıaları intisap dolayısıyla ruhunda duyduğu aksülamele kapılarak vârit ve vakı imiş gibi tutanağa yazması veya tutanağı imza etmemesi her zaman vârittir ve her yerde aynı suretle hareket eden müessillerin imzaladıkları veya imzadan çekindikleri bu kabül tutanakların hiçbir veçhile umumi tasnife esas olamayacağı ve netice itibariyle milletin oylarının gerek kıymeti adediyesi gerek kıymeti mâneviyesi üzerinde haksız, yersiz ve kanundan aldığı bir salâhiyetle gayrikanuni bir şekilde mesuliyetsiz tasarruf etmek her halde beklenen netice olmasa gerektir. Kaldı ki mevcut kanunumuz bu seçimlerin milletin muvacehesinde ve murakabesinde cereyanını temin eden en demokratik esaslara dayanan bir kanundur. Bu tadiller kanunun umumi bünyesinde yolsuzluklara yol açan rahneler vücuda getirmekten başka bir şey yapamaz. Bir de adaylar yekûnunun yüzleri aştığı kabili tasavvur olduğuna göre bunların gönderecekleri ikişer müessilin balığ olacağı tutar dolayısıyla tutanak tanziminde ve birer nüshaların kendilerine verilmesinde mâruz kalıncak müşkilâtın ne dereceye kadar âneli bir fayda sağlıyacağı da düşünmeye ayrıca değer hallerdendir. Seçim sonunun ilânı da kendi bünyemize göre birçok mahzurlar arzedeceği gibi, birçok kari-

şıklıklara da sebebiyet verebilir. Ezcümle tasnife ithal edilmeyen oylar dolayısıyla seçmenlerin netice hakkındaki tereddütleri, kısmi tefevvukların netice olarak kabulü yüzünden mahallî ihtilâfların derinleşmesi dolayısıyla hâsıl olacak vakalar bunun birer nüsali olarak kendini gösterir.

Oyların yakılmaması saklanması da beklenen neticeyi vermekten ziyade bir sürü suiniyetlilerin istismar edeceği bir haldir. Bundan başka bu sistem bize de mahsus değildir ve bugünkü teknik o kadar ileridir ki bu puslaların her zaman değiştirilebilmesi de mümkünmüdür. Bilinmeyen ellerin bu suretle yapacakları gayrimeşru müdahalelerle millî iradenin sembolü olan Büyük Meclisin meşruiyetini daimî bir tehdit altında bulundurmamak herhalde arzu edilen netice olmasa gerektir. Bundan başka mesul bir heyet huzurunda neticesi alınan oy adedleri artık oy puslalarının saklanmasına esasen lüzum bırakmaz.

Zamanaşımı ve takip usullerinde istenilen değişikliğe gelince: Seçim Kanununun 46 ne maddesindeki altı aylık süre bir zamanasını olmayıp dâva ikamesi için lâzımgelen bir mehil ve bir müddettir. Bu müddet içinde açılan dâvaların unumi zamanasına tâbi olmaları esasen tabiidir. Bu sürenin uzatılması arzu edilmiş mutlak olarak zamanasınının seçim dönemine mahsus olması gibi bir yol tutulmuştur. O halde bu da tadile bir sebep olmayacağı gibi tesiri muayyen bir süre içinde kaybolan hallerde onu sürüncemede bırakmak esasen doğru görülmiyerek dâva ikamesi için muayyen bir mehil kabul edilmiş bulunmaktadır.

Tamamen idari bir mahiyet arzeden seçim işlerinden mütevellit memurların işledikleri suçları halen câri olan idari takip sisteminin ayrı bir sisteme bağlamağı haklı gösterecek sebep'ler de bulunamaz ve bilhassa bunları meşhûr suçlar kanunu çerçevesine ithali seçimle görevli memurları iş başından uzaklaştırarak seçimi meflûç ve muattal bir hale sokmaktan başka bir fayda sağlayamaz. Bu da tadilen beklenen gayeyi de-

ğil muayyen bir hedefe matuf arzuların tahakkukuna imkân vererek millî iradenin tecellisine âmil olmaktan ziyade engel olmağa sebep teşkil eder.

Tadil tasarısında da işaret olunduğu veçhile bu kabil değişiklikler geniş bir zamana ihtiyaç hissettirdiği pek tabii olduğundan, hiç olmazsa birkaç tecrübe devresi geçirerek kanunun millî bünyeye uymadığına ekseriyet tarafından kanaat getirildikten sonra ve geniş bir zaman çerçevesi içinde derinliğine yapılacak tetkikler neticesinde ne gibi prensiplere dayanılması lâzımgeldiğini tesbit bir emri zaruridir. Yukarıda arzedilen sebeplerle mevcut kanunumuz millî iradenin tecellisinde vatandaşları her türlü tesir ve müdahaleden azade tutmağı en geniş mânada temin eden ve demokratik esaslara dayanan bir kanundur. Bu hususların eksikliğini iddia etmek kanunun ruhuna uygun düşmez.

Bu itibarla ana kanunlarımızdan olan Milletvekili Seçimi hakkındaki 4918 sayılı Kanunun tadiline mütedair olan tasarının maddelere geçilmeden heyeti umumiyesinin reddine ve havalesi gereğince İçişleri Komisyonuna verilmek üzere Yüksek Başkanlığa iadesine oy çoğunluğu ile karar verildiğinden tasarı Yüksek Başkanlığa sunulur.

Adalet Komisyonu

Başkanı	Sözcü	Kâtip
Trabzon	Kırşehir	Manisa
<i>R. Karadeniz</i>	<i>S. Kurutluoğlu</i>	<i>K. Coşkunoğlu</i>
Afyon K.	Afyon K.	Antalya
Muhalifim	Muhalifim	N. Aksoy
<i>H. Bazca</i>	<i>H. Dinçer</i>	
Balıkesir	Bursa	İsparta
<i>O. N. Burcu</i>	<i>A. Akgüç</i>	<i>R. Güllü</i>
İstanbul	Kastamonu	Kayseri
Muhalifim	<i>Dr. F. Ecevit</i>	<i>R. Özsoy</i>
<i>A. M. Berkan</i>		
Konya	Kayseri	Malatya
<i>H. Karagülle</i>	<i>S. A. Feyzioğlu</i>	<i>S. Tuğay</i>
	Erzinean	
	<i>A. Fırat</i>	

İçişleri Komisyonu Raporu

T. B. M. M.
İçişleri Komisyonu
Esas No. 2/5
Karar No. 29

7. V. 1947

Yüksek Başkanlığa

Afyon Karahisar Milletvekili Hazim Bozca ve iki arkadaşının Milletvekilleri Seçimi Kanununun 24, 25, 27, 34 ve 46 ncı maddelerinin değiştirilmesi hakkında bir kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu teklif sahiplerinden Muğla Milletvekili Nuri Özsan ve İçişleri Bakanı huzuriyle incelendi.

Teklifin tümü üzerinde açılan müzakerede Milletvekillerinin seçimi hakkındaki 4918 sayılı Kanunun tedvini henüz bir yaşını ikmal etmeden ve hükümlerinin uygulanmasıyla ilişkin tecrübe ve müşahedeler henüz bir seçim ameliyesinden fazla taaddüt etmeden değişiklik teklifi getirilmesinin ve yurdun ana kuruluşu ile sıkı sıkıya yakından ilgili constitutionnel mahiyet arzeden seçim mevzuatında üzerinde hiç zaman geçirmeden sık sık oynanmasının mahzurları etrafında dermeyan edilen mütalâalara karşı teklif sahiplerinden Muğla Milletvekili Nuri Özsan tarafından verilen izahatta tadil teklifini memleketçe ilk defa yapılan tek dereceli Milletvekili seçimlerinde yalnız bir tecrübe ile değil yüzlerce sandık başında aynı zamanda tekrarlanmış olan tecrübe ve müşahedelerle tesbit ettikleri, ihtiyaçlar gözönünde tutularak ara seçimlerinde bu ihtiyaçları karşılayıcı ve önleyici yeni hükümlerin uygulanmasında imkân hazırlanması maksadıyla bu teklifi getirmekte ivedilik gösterdikleri beyan edilmiştir.

Büyük Millet Meclisinin 7 nci seçim döneminde yine İçişleri Komisyonunda çalışmış olan bazı arkadaşlar tarafından bugün yürürlükte olan Seçim Kanununun hazırlandığı günlerde ruh haleti etrafında samimî açıklamalarda bulunularak geçen Dönemin son Toplantı yılında memleketimizde teşriî murakabenin gelişimi ve siyasi huyiyetlerin demokratik esaslar gereğince daha üstün inkişafalara erişmesi beklenen şartlar dâhilinde doğacak partilerin teşkilâtlı halde seçim gayretlerine hangi partiye mensup olursa olsun veya tamamen partisiz ve bağımsız bulunsun bütün adaylar için eşit

imkânların geniş alan da seçim gayretine katılabilmeleri ve vatandaşın bu adaylardan dilediğine serbestçe ve emniyetle oy vermesinin sağlanması maksatlarını Türkiye'mizin Ulaştırma, iskân iklim durumlarıyla Milletimizi yüz yıllardanberi binbir saikin tesirinde olgunlaşmış olan siyasi karakterine, içtimai bünyesine ve gerek Köy Kanununun tatbikiyetiyle gerek şehir ve kasabalarımızda Belediye Kanunu ile yıllardanberi uygulanan tek dereceli seçim mekanizmasının işleyişinde görülebilen millî temayüllerin, türe ve geleneklerin özelliklerinden ilham alarak ve muhtelif memleketlerin Parlâmento seçimlerinde yürürlüğe konmuş çeşit çeşit kanuni usullerle o özelliklerin kıyaslanmasından varılan neticelere dayanarak bugün elde mevcut seçim mevzuatımızın her türlü yek cihet parti düşüncelerinden âzağe tamamiyle objektif ölçülerle hazırlanmış olduğu etrafiyle izah olunmuştur.

İçişleri Bakanı Şükrü Sökmensüer seçim emniyeti esasları ve tasnif sonuçlarının aleniyeti ile ilgili bir hususun İçişleri Bakanlığınca üzerinde durulmakta olup her seçim sandığı başında oy verme muamelesinin muayyen saatte sona ermesiyle seçim büroları tarafından müşahitler ve adaylar huzuriyle yapılan oy pusulaları tasnifi sonucunda tanzimi gereken tutanağının seçim komisyonu başkan ve üyelerinin imzaları ile bir kopyesinin seçim sandığının bulunduğu yerde ve hemen tasnif ameliyesini mütaakıp umumun göreceği bir noktaya asılmak suretiyle ilânı mı, yoksa bu sonuçları tutanakta mı yazılı olduğu veçhile komisyon başkanı tarafından ağızdan okunarak İngiltere'de olduğu gibi halka şifahen ilânı mı, yoksa Belçika'da olduğu gibi parti müşahitlerine inzalı suret verilmesi mi, muvafık olacağı Bakanlıkça tetkik edilmekte olup bunlardan hangi şık memleket bünyesine uygun görülürse tatbikine esasen kanunda mâni kayıt bulunmadığından bakanlığın genel

tebligatı ile bu sıklardan birinin uygulanması valiliklere tebliğ edileceğini, teklifin Adalet Komisyonunda müzakeresi sırasında beyan eylediği halde bu cihetin mezkûr komisyon raporuna geçmediğini ve nitekim son kısmî seçimlerde bakanlığın valiliklere yaptığı tebligata göre her sandık başında tasnif sonuçlarını ihtiva eden tutanakları komisyon başkan ve üyeleri tarafından imzalı bir kopyesinin unumun görebileceği yere astırılmak suretiyle ilân edildiğini ifade etmiştir.

Tasnif tutanaklarının birer suretinin adaylara veya onların temsilcilerine verilmesinin usulü bir kanun mevzuu olarak Belçika'dan gayri hiçbir memlekette yoktur. Belçika'da ise Parlamento seçimleri bizde olduğu gibi çoğunluk usulüne değil nispi temsil usulüne bağlı olup bir adayın sayılabilirliğe seçiminin tahakkuku oy pusulalarının tasnifleri sonunda elde edilen hakiki rakamlardan ziyade aynı partiye mensup adaylardan hakikatte en çok rey alandan başlayarak sırasıyla kendi zümresi adayları muayyen nisabın üzerindeki oyların aktarılması ile elde edilecek itibari rakamlara dayanması nispi temsiline gerektirdiği usullerden olduğundan o memlekette karşılıklı bir oy muhasebesi tutma şeklinin imzalı tutanakların teatisi şeklinde faidei kanuniye bulunabilir. Bizim çoğunluk sistemimizde aynı sistemi tutan diğer birçok memleketlerde olduğu gibi suret verme keyfiyetine hukukan bir ihtiyaç olmamakla beraber askı yolu ile ilâm maksadı temine kâfi ve bunun haricindeki şekiller tezevir ve teşevvüs gibi türlü mahzurları davet eder mahiyette ve seçim emniyetini sağlamaktan ziyade sarsmaya müntehi görülmektedir.

Oy verme ameliyesinin mahremiyetine gelinece:

Yürürlükte bulunan Seçim Kanunumuzda seçmenin oy pusulasını evinde yazıp katlanmış bükülmüş olarak sandık başına getirerek kendi eliyle mühürlü zarfa koyup kapatarak sandığa atması gerektiği gibi bu pusulayı bir kapalı hücrede zarfa koyup kapattıktan sonra getirip sandığa atmasında da bugün için kanuni hiçbir mâni yoktur. Ancak kapalı hücreyi bir kanun hükmü ile mecburi kılmakta millî örfümüz ve yurdun dört bucağında rastladığımız umumi telâkkilere göre

sandığa rey atma ameliyesinin yanında seçmeni dolap gibi paravana gibi oda gibi bir hücreye sokup çıkarma ameliyesinin halkımızca müstahab ve ciddi karşılanır bir keyfiyet olmadığı kanaatini vermektedir. Esasen bir memlekette demokrasinin gelişi başka iki büyük âmilin seyri ile paralel gittiği inkâr olunamaz. Bunlardan birincisi genel nüfusa göre okur yazar nispetinin artmasıdır ki umumi neticeleri yayımlanmış 1935 nüfus sayımına göre yedi yaşından büyük nüfusunun henüz % 20, 4 ü ve 35 den 45 e kadar sonuçları yayımlanmayan nüfus sayımlarına göre tahmin edilebilen ancak % 30 u okur yazar olan bir memlekette, bize bu vasatiyi veren nüfus kütesinin yedi yaşından seçim yaşına kadar olan nüfus okur yazarı daha çok olduğu da göze alınarak, bu vasatinin köylere ve köy kadınlara isabet eden nispeti bu hadde dahi varamıyacağı hesaplanarak seçmenlerinin % 80 i köylerde oy pusulasını kendi ailesinde en yakın birine yazdırmak durumunda olan seçmenlerimizin oylarında matlup olan gizliliğin hakikatte ve muhitlerinde kimin kime oy verdiğini belirsiz tutacak şartlara uygunluğunun sağlanamayacağı ancak seçmenin samimi iradesi taallük etmek suretiyle tercih ettiği adaylara oy pusulasını kendi oğluna, kocasına; kardeşine kendi evinde yazdırıp büküp katlayıp komisyon önünde kendi eliyle mühürlü zarfa koyup kapatarak sandığa atmasında seçim emniyetini, samimiyetini ve gizliliğini kabul etmek ve bu suretle seçmenin kendi evini hakiki, samimi ve en mahrem hõere itibar etmek millî viedanımıza en uygun en doyurucu ve inandırıcı bir seçim şeklidir. Bu şeklin yanında birçok şehir ve kasabalarında ve hususiyile köylerimizde iki kanat kapı veya paravana ile veya ağır masraflar ihtiyar edilerek vücuda getirilecek telefon odası şeklindeki dolaplarla hücre ihdası pek suni kalır. İkinci âmil vatandaşın hangi kolda olursa olsun istihsal hayatında başkasının eline bakmayıp kendi istinat noktasını kendi varlığında ve kendi benliğinde bulmasıyla ve içtimai bir heyette bu vasıftaki vatandaşlar nispetinin üstünlüğü ile kaimdir. Okur yazarlık nispetinin artması Toprak Kanununun tatbikatının ilerliyerek yurttaşın marabahlıktan kurtulması ve kendi işine kendisinin sahip olması şartları tekenmül ettikçe Seçim Kanunumuzun kısmi, külli ve diğer seçim ameliyeleriyle tekrarlanacak tatbikatında elde

edilecek tecrübe ve müşahedelere göre mevzuatımızda gereken tekemmüllerin vücuda gelmesi tabiidir.

Teklif sahiplerinin projesinde ileri sürülen beş kalem tadil şeklinden tutanak suretinin ilâ-nı keyfiyeti esasen kanuni mâni olmadığından bu cihetin teminine son ara seçimlerinden itibaren başlanmış bulunmakta; ve oy sandıklarının her yerde okul binalarında ve bulunmayan köy ve semtlerde münasip görülecek diğer binalara koymaya ve mevsim ve iklim hususiyetlerine göre bu sandıkları gerek bina içinde gerek bu binaların bahçelerin önleri, meydanları gibi emniyetli yerlerde bulundurmaya mâni hiç bir kayıt olmadığı gibi bu sıklardan behemehal birini tutmaya mecbur tutacak bir hükmün kanuna konulmasında teklif sahipleri de ısrar etmemekte ve böyle bir mecburiyet tahmininin mahzur doğuracağına Komisyonumuzla birlikte kanaat getirmekte olduğuna, hücre usulünün kanuni mecburiyet olarak tahmiline ihtiyaç olmayıp yürürlükte bulunan hükümlerimiz seçim mahremiyet ve saniniyetini sağlamaya kâfi görülmekte olduğuna ve nitekim hiçbir vatandaşın oy pusulasını zarfa ve sandığa koyarken gözetmek, bakmak, tecessüs etmek, gasbetmek, yırtmak ve değiştirmek gibi bu amelîyenin bir hücre içinde cereyan etmemesinden beklenen mahzurların herhangi birinin vukuuna dair hiçbir şikâyet ile karşılaşılmadığına göre bu konuda da mevzuatımızda henüz bir değişikliğe ihtiyaç tahakkuk etmemektedir.

Oy pusulalarının partili ve bağımsız adaylara göre renkli olması teklifine gelince: Bunu oy verme mahremiyet ve emniyetini sağlamak-tan ziyade sarsmaya mâtuf olmakla beraber nispi temsil sistemine daha çok yakışan bu sistemin bizim Seçim Kanunumuzdaki çoğunluk sistemi ile badaşması mümkün olamayacağı ve hususiyle bir partinin rengini taşıyan bir kâğıda diğer parti adaylarının isimlerinin yazılması veya karıştırılması ihtimallerine karşı rengini mi, yoksa yazılı isimlerin tasnifte itibara alacağı veya bu kabil muhtevaları ile renkleri uyumayan pusulaların muteber tutulmayacağı yolunda türlü ihtimal sıklıklarını karşılayan türlü hükümlerle mevzuatımızda bugün bütün millet ve memleketçe anlaşılır mahiyette olan sadeliği kesinliği ve kolay uygulanma kabiliyetini büsbütün mudil ve karışık ve anlaşılmaz

hale getirmekteki mahzurlar da gözden geçirilirse teklifin bugünkü hükümlerimize tercih edilecek değerinde olmadığı tezahür eder.

Seçim ile ilgili suçlar Cumhuriyet Savcılığınca Belediye sınırları dışında ve köylerde dahi işlenmiş olsa bunların Cumhuriyet Savcılığınca Meşhut Suçlar Kanununa göre re'sen kovuşturulması yolundaki teklif belediyesi müteşekkil 609 şehir ve kasabalarımız ile muhtarlığı bulunan 3494 köyümüzün ve bu köylerin birbirinden saatlerce uzak mahallelerin bütün yurt ölçüsünde kuruluşları, aralarındaki mesafe uzaklıkları ve ulaştırma ve türlü mevsimlerdeki ulaştırma imkân ve şartları gözönüne getirilirse konacak seçim sandıklarının % 20 nin başında herhangi bir veya iki suç iddiası halinde buna Meşhut Suçlar Kanunu gereğince ne savcı ne sorgu hâkimi ne zabıta adliye memuru yetiştirip ânında ulaştırmanın ve olayı meşhut suç vasfından çıkmamış halde ele geçirmenin maddeten imkânı olmayacağı anlaşılıyor. Nasilki adaletin matlup olan süratle tecellisinde ve muhite gereken intibakı tesisinde büyük faydaları görülen bizzat Suçlar Kanunu hükümlerinin belediye sınırlarına hasredilmesinin hikmeti de bu maddi imkânsızlık zaruretlerine dayanmaktadır. Diğer taraftan bugünkü mevzuatımıza göre idare makamında bulunan kaymakam ve valilerimizin seçim ameliyeleri ile ilgili görev ve yetkileri kanunun her türlü aykırı hareketlerden masun olarak uygulanmasına nezaret ve ihtimam ile ilçe ve il tasnif tutanaklarının başkan sıfatıyla imzasından ibaret bulunmasına, bunun haricinde seçim ameliyelerine ilişkin bütün faaliyetler kendi kanuni seçimlerinin mahsulü olarak belediye işlerinin başına gelmiş ve Seçim Kanunıyla yetki ve görev almış Belediye Reisi ve âzalarıyla diğer intihaplı heyetler marifetiyle cereyan etmekte olduğundan bunların âzami 24 saatlik kesif faaliyet hayatlarını şu ve bu tezvir iddialarına karşı az çok emniyette tutmak zarureti aşikârdır. Aksi takdirde meşhut suç iddiası ile sandığı başında çalıştığı köyde çalyaka ilçe merkezine sürüklenip götürülecek bir seçim kurulunda görev almayı hiçbir vatandaş kolay kolay kabul edemez. Bütün Türkiye'de bu şekilde 20 000 kadar seçim kurulunun teşkili hakikaten ta'avvura sığmaz zorluklara ve hattâ ezamete uğrar. Bir an için kendine güvenenlerden böylece 20 000 seçim kurulu teşkil

edilebildiği farz olursa oy toplama ameliyesinin başladığı saatten itibaren bu ameliye sonuna ereceği oğününün akşamına kadar binbir çeşit meşhut suç iddialarıyla seçim kurullarının şahıslarına ve işlerine savcılar veya bunların gönderebileceği türlü vasıtalarla elkonarak yerlerine yeniden kurullar teşkili, büro ve evrak tesisi geçmiş seçim ameliyelerinin tekrarı veya devamı veyahut neticesiz bir durumda bırakılması gibi türlü karışıklıklar husulü melhuzdur ki, meşhut suç mekanizması ile Seçim Kanununa aykırı hareketlerin kovuşturulmasında vatandaş yüreğine emniyet telkini yolunda beklenen maksat tamamen fevt olarak aksi netice yani seçimin 20 000 kurul ile bünyeleşen ve ekseriyet itibariyle memleket mukadderatı üzerinde millî iradenin tecellisini her tarafa emniyet telkini ile sağlayacak olan kudrette olması vazı kanunca farzolunan muazzam bir sistemin daima sarsıntı halinde kötürümleşmesi ve binnetice Büyük Millet Meclisinin yeni bir seçim döneminde teşekkül ve tekevvinünün sekteye uğraması sonucuna varır ki Devletin constitionnel varlığı ile ilgili temelleri üzerinde bu derece vahamet arzedecek bu gibi teklifler ile değişikliklerin gidilmesine Komisyonumuz hiçbir veçhile imkân olamayacağı kanaatine vararak tekliflerini geri almaları lüzumu bazı arkadaşlar tarafından ileri sürülmüştür.

Teklif sahiplerinden Muğla Milletvekili Nuri Özsan, seçim mevzuatımızın tekemmülü için ileri demokrat memleketlerin mevzuatını da te-

tebbu ederek uzun sürecek hazırlıklarla çalışmak cümlemizin vazifesi olduğunu ve nitekim kendilerinin bu yolda çalışmalarda bulduklarını ve ileride seçim mevzuatımızın daha yeni hükümlerle toptan ve esasından değiştirilmesini istihdaf eden yeni bir projeyi Yüksek Başkanlığa ilerde sunmak niyetinde olduklarını bu beş maddelik ivedi tekliflerinin daha ziyade kısmi seçimlerde uygulanmaya yetiştirmek üzere ileri sürülmüş geçici mahiyette bir teklif olduğunu ve bunun kendiliğinden geri almaya şahsan yetkili olmadığını ifade etmesi üzerine maddelere geçilmeden tasarının tümü üzerindeki müzakere yeter görülerek yukarda tafsilâtı arzolunan sebeplere dayanarak teklifin çoğunlukla reddine karar verilmiştir.

Havalesi gereğince Anayasa Komisyonuna verilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

İçişleri Komisyonu Başkanı	Baş. V.
Tekirdağ	Çoruh
C. Uybadaın	Atıf Tüzün
Sözcü	Kâtip
Kars	İsparta
A. Eyidoğan	S. Köksal
Balıkesir	Bolu
F. Tırıttoğlu	L. Gören
Giresun	Gümüşane
E. Dizdar	A. K. Varınca
Konya	Konya
M. Ş. Altan	Ş. Ergun
Sivas	Tokad
N. Ergin	B. Güreli
	A. G. Pekel
	Yozgad
	İ. Olgun

İstanbul Milletvekili Fuad Hulûsi Demirelli ve altı arkadaşının, Milletvekilleri Seçimi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi (2/96)

16 . IV . 1948

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

4918 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun bazı maddelerinin tadiline dair Hükümet tarafından verilen tasarı İçişleri Komisyonunda derdesti müzakeredir.

Adı geçen kanunun 14 - 15 ve 24 ncü maddeleri bağlı gerekçede yazılı sebeplerden dolayı muhtacı tadil olduğundan ve seçim suçlarında Memurun Muhakemat Kanununun hükümlerinin cereyan etmemesi millî arzuya uygun görüldüğünden Hükümet tasarısıyla birleştirilerek müzakere edilmek üzere işbu kanun teklifimizin ilgili komisyonlara havalesini teklif ederiz.

İstanbul Milletvekili

F. H. Demirelli

Afyon Milletvekili

K. Özçoban

Kayseri Milletvekili

K. Gündes

Eskişehir Milletvekili

İ. H. Çevik

Çanakkale Milletvekili

A. R. Kırsever

Kayseri Milletvekili

F. Apaydın

İstanbul Milletvekili

Salamon Adatto

Gerekçe

4918 No. 11 Milletvekilleri Seçimi Kanununun rey gizliliği ile tasnif emniyetini millî arzuya uygun bir halde sağlamadığı münakaşa götürmeyen hakikatlerdendir.

Nitekim Hükümet de kanunun bu eksik taraflarını görmüş ve Yüksek Meclise sunduğu bir tasarı ile rey gizliliğine ve oyların tasnifine ait yeni bazı hükümlerin ilâvesini teklif etmiştir. Hükümetin tadil teklifi kanunun eski hükümlerine göre millî arzuyu kısmen tatmin eder mahiyette olduğunda şüphe yoktur. Ancak son teklif, kanunun 14 ve 15 nci maddelerini eski halinde bırakmak suretiyle seçimi yine mutlak bir şekilde parti mensuplarının ve partilere temayül eden idari uzuvların murakabelerine bırakarak 21 Temmuz seçimlerinde ileri sürülen şikâyetlerin bundan sonra yapılacak seçimlerde fazlasıyla vukuuna imkân bırakacak vaziyetleri bertaraf etmek yoluna gitmemiş olduğu için seçim kurulları ve komisyonları aleyhine ileri sürülen çok haklı şikâyetleri önlemek ve yapılacak milletvekili seçimini vatandaşın ve dünyanın nazarında emniyetli bir hale koymak amacıyla seçim komisyon ve kurullarını adlî murakabeye tâbi tutmak üzere 4918 No. 11 Kanunun 14 ve 15 nci maddelerinin bağlı şekilde tadil edilmeleri katî bir zarurettir.

Tek dereceli seçim esasını kabul eden birçok memleketlerde bu meyanda Fransa, İtalya, Belçika, Romanya, ve Yununistan gibi çok partili memleketlerde hükümet ve iktidar partisinin seçimlerde vatandaş reyini üzerinde haksız tasarrufunu menetmek için bulunan yegâne çare seçimi adlî murakabeye tâbi tutmak olmuştur. Ancak memleketimizin coğrafi durumu ve iller taksimatı itibariyle her seçim sahasına bir yargıç göndermek imkânsızlığı nazara alınarak İl merkezi ile İlçe merkezindeki seçim kurullarına yargıçların başkanlık etmeleri ve kurullarla komisyonlarda seçime katılan siyasi partilerin âza bulundurmamak suretiyle seçimi adlî otorite ile bir arada murakabe etmelerine imkân verilmesi ve seçim şikâyetlerinin merkezi sıkletini teşkil eden seçim sahalarında çalışan elemanların yine hâkimin itimat ettiği kimselerle parti mensuplarından müsavi şekilde seçmesi suretiyle vatandaş reyinin sandığa girdiği gibi çıkması ve çıktığı gibi tutanağa yazılması hususlarının emniyet altına alınması düşünülmüştür. Bundan başka 4918 No. 11 Kanunda seçim emniyetini sağlamak kastiyle gerçi birçok cezai hükümler konmuş ve hattâ suç toplu halde işlenirse kanunda yazılı cezaların fazlasıyla hükmolunması esası kabul edilmek suretiy-

le seçim eşlerinde Hükümet teşekküre lâyük bir titizlik göstermişse de seçim suçlarını işliyenleri vazife itibariyle hemen hemen tamamen memur olmaları ve Memurin Muhakemat Kanununun ihdas ettiği imtiyazlara dayanarak işlenen seçim suçları faillerinden hiçbirisinin değil ceza görmek mahkemeye bile sevkedilmemiş olmaları gibi fiilî haller karşısında seçimi katî bir emniyet altına almak ve daha açık bir ifade ile adlî ve kanunî teminata bağlamış olmak için seçim suçlarında Memurin Muhakemat Kanunu hükümlerinin cari olması Türk Milleti için kendisinden feragat asla caiz olmayan bir teminattır.

Bu maksatla kanuna tadil tekliflerimizde yazılı müstakil bir madde ilâvesi münasip görülmüştür.

Hükümet tarafından teklif olunan 24 ncü madde tadilâtında cebinde pusulası olmayan seçmene istediği takdirde sandık başında bulundurulmuş pusulaların verileceği yazılmış ise de tatbikatta bu halin birçok şikâyetleri mucip olacağı ve seçmene bir partiün pusulası verilmek suretiyle rey kullanma hakkının tahdit edileceği ihtimali düşünülerek bütün partilere ait pusulaların birden verilmesi ve seçmenin hücrede istediği pusulayı kullanması yoluyla gizlilik ve serbest rey verme esasının daha önemli bir tarzda emniyet altına alınacağı düşüncesi ile bu maddenin başına Hükümet teklifinden ayrı hükümler konulmuştur.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ FUAD HULÜSİ DEMİRELLİ VE ALTI ARKADAŞININ TEKLİFİ

Madde 14. — Her ilin merkez ilçesinde ve o ile bağlı ilçe merkezlerinde seçimi idare ve kontrol etmek üzere ilin en yüksek yargıç veya kendisi tarafından tanzif edilen yargıçın başkanlığı altında birer seçim kurulu teşkil olunur. Bu kurul, belediye üyesinden yargıçın kur'a ile seçtiği iki ve seçime iştirak eden siyasi partilerden gönderilecek birer üyeden teşekkül eder.

Seçim sırasında henüz belediye meclisi seçilmemiş olan yerlere kurul başkanı olan yargıç, eski belediye üyelerinden iki kişiyi kur'a ile seçmek suretiyle kurulu ikmal eder.

Madde 15. — Her seçim kurulu, seçmenlerin oylarını bir gün içinde kullanmalarını sağlamak amacıyla sayısı bin seçmeni geçmemek üzere seçim bürosu adı verilen seçim sahaları teşkiline karar verir. Bu kararlarda büroların nerelerde kurulduğu merkezlerin ve hangi köy, mahalle ve sokağı kısmen veya tamamen içine aldıkları açıkça gösterilir. Ve seçim gününden en az 15 gün önce gazete çıkan yerlerde gazete ile olmayan yerlerde âdet olan vasıtalarla ilân olunur. Seçim sahalarında rey sandıklarının en çok seçemni olan mahalle veya köyde bulunması asıldır.

Seçim kurulu başkanı olan yargıç her seçim

sahasında birer üyesi seçime katılan siyasi partilerden alınmak suretiyle itimat ettiği kişinin başkanlığı altında birer seçim bürosu teşkil eder.

Madde 24. — Sandık kilitlendikten sonra her gelen seçmenin kimliği sorularak kendisine mühürlü bir zarf verilir. Oy puslalarının behemehal bu mühürlü zarf içinde konulup kapatıldıktan sonra sandığa atılması şarttır.

Yazılı oy puslaları seçmenler tarafından evvelce tedarik edilebileceği gibi seçmen istediği takdirde sandık yerinde önceden siyasi partiler tarafından hazırlanmış olan puslalardan birer nüshası kendisine verilir. Seçmen aldığı bu puslalarla hücreye giderek birini zarfa koymak suretiyle oy hakkını kullanabilir. Oy puslasını behemehal hücrede konması lâzımdır. Hücre haricinde zarfa konan oylar kabul olunmaz.

Sandık yerinde oy puslası almak isteyen seçmene yalnız bir partiye ait pusla verilmesi yastaktır. Bir pusla veren seçim bürosu görevlileri bu kanunun 40 ncü maddesinde yazılı cezalara çarptırılırlar.

Oy puslalarına ne kadar Milletvekili seçilecekse o kadar aday adı yazılabileceği, yazısı olmayanların emniyet ettikleri kimselere yazdırabilecekları belirtilir. Seçim Komisyonları, seç-

menlerin içinde oy puslalarını yazmaları ve zarfa koymaları için seçmen adedine göre münasip görülecek miktarda hücre bulundurur. Bunların hacimleri ve inşa tarzları mahallin icaplarına göre değişebilir. Bir seçmen hücreyi terketmedikçe diğerinin girmesine müsaade edilmez.

Ancak bir aday pusulasını yazabilecek müddetten fazla hücrede kaldığına kanaat getirilen seçmen komisyon başkanı tarafından uyarılır. Hücrede kalmakta devam ederse komisyon kararıyla hücreden çıkarılır ve keyfiyet bir tutanakla tesbit edilir. Hücrede her partinin listeleriyle adayların isimlerini muhtevi pusulalar ve boş beyaz kâğıt bulundurulur. Pusulalarda belirtilen miktardan ziyade ad yazılır veya yazdırılırsa bu pusulaların başından başlayarak sırasıyla yalnız seçilecek sayıdaki adaylar kabul edilip hükümsüz sayılır.

İstenilen sayıdan daha az ad yazılmış veya yazdırılmışsa yalnız yazılı adlar kabul olunur. Pusula aynı ad birkaç kerre yazılmışsa bir oy sayılır. Oy pusularında yazılan adlar okunmazsa hesaba katılmaz. Oy pusularına ad ile birlikte soyadının yazılması mecburidir. Ancak adı ve

soyadı yazılan adayın kim olduğu anlaşılırsa oy ona aittir. Zarf içinde birden fazla pusla çıktığı ve bu pusulalarda aynı adlar aynı sıra ile yazılı bulunduğu takdirde pusulalardan yalnız biri hesaba katılır. Eğer bu pusulalarda başka başka adlar yazılmış veya aynı adlar değişik sıra ile yazılmış ise hiçbiri sayılmaz.

İmza, mühür veya seçmenin kim olduğunu belirten herhangi bir işaret bulunan ve renkli olan oy pusulaları hesaba katılmaz. Mühürsüz zarf içinde atılan pusulalar hükümsüz sayılır. Pusulalar siyasi partilerin mahsus işaretini havi olabilir. Kanunun bu şartları seçimden önce gazete ile, olmayan belde ve köylerde âdet olan vasıtalarla ilân olunur.

Tasnif bittikten sonra oy pusulaları, seçim tutanakları Meclisçe kabul edilinceye kadar muhafaza olunur.

Madde 47. — Bu kanunda yazılı ve seçim sırasında işlenen suçlarla bütün seçimleri ilgilendiren ve vatandaşların siyasi hak ve hürriyetlerine karşı işlenen suçlarda Memurin Muhakemat Kanunu hükümleri tatbik olunmaz.

İçişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.

İçişleri Komisyonu

Esas No. 1/318, 2/96

Karar No.26

18 . VI . 1948

Yüksek Başkanlığa

4918 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun 15 nci maddesine bir fıkra eklenmesine ve mezkûr kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair Bakanlar Kurulunun 29 . III . 1948 tarihli Kararıyla Büyük Millet Meclisine sunulan kanun tasarısı ile;

Aynı kanunun 14, 15 ve 24 ncü maddelerinin değiştirilmesine ve müstakil bir madde eklenmesine dair, İstanbul Milletvekili Fuad Hulusi Demirelli ve yedi arkadaşının kanun teklifi;

Ve bunların gerekçeleri;

Başbakan, Adalet ve İçişleri Bakanları ve bu iki Bakanlığın uzman ve temsilcileri ve teklif sahipleri huzuru ile İçişleri Komisyonunda incelendi.

Her iki projenin birlikte görüşülmesi uygun görülerek tümü üzerinde müzakere açıldı :

Üç yıla yakın bir zamandır, yurdumuzda tek dereceli ve çok partili seçimlere gidilmiş bulunuyor. Bu süre içinde gerek Büyük Millet Meclisinin gerek mahallî meclislerin umumi ve zaman zaman kısmi seçimleri yapıldı.

Bugün yürürlükte bulunan 4918 sayılı Kanun ile buna mütenazır hükümlere tevfikân cereyan eden umumi ve mahallî seçimlerde mükerrem tatbikat ile varılan deneme ve sınamalar, esasları üç yıl evvele kadar mer'iyette kalan eski Fransız mevzuatından iktibas edilmiş bulunan Seçim Kanunumuza, seçimlerde bütün milletçe arzu edilen emniyet ve selâmeti sağlamak

üzere «Gizli oy» ve «Aleni tasnif» prensiplerini bir kat daha vuzuh ve teminata bağhyan kayıtların konmasını zaruri kılmış ve son zamanlarda mahallî seçimlerde özel yönetmeliklerle denenip pratikte kolaylıkla herkesi tatmin edici iyi sonuçlar vermiş bulunan mahallî şartlara uygun türlü şekillerdeki «Hücre» usulü ile seçim sonuçlarının muhtelif partilere mensup olan ve olmıyan yurtdaşların gözleri önünde «Aleni tasnif» ve tutanaklarının tanzim ve yerinde ilânı suretinin seçim mevzuatımızın bünyesi içinde kanuni teminata bağlanmaması yolunda Hükümet tasarısında ve gerekçesinde tebellür eden görüş ile teklif sahiplerinin istekleri arasında bu iki noktada pek cüz'î bazı farklarla ana hatlarında mutabakat bulunduğu müşahede edilmiştir.

Hükümet tasarısı ile teklif sahiplerinin projesi arasında esaslı fark arzeden diğer iki noktadan biri «Seçim kurul ve komisyonlarına yargıların başkan ve parti temsilcilerinin üye olarak alınmalarının ileri sürülmesi», diğeri de «Seçim suçlarını kovuşturma usulleri bakımından Memurin Muhakemat Kanunu ile bugün yürürlükte bulunan idari teminat sisteminin kaldırılması» keyfiyetlerinden ibarettir.

Millî hâkinîyetin kayıtsız ve şartsız tecellisini sağlamak yolunda demokratik gelişmelerimizin başlıca dayanağı ve inancası olacak bir seçim mekanizmasının şimdiki gibi ayrı ayrı kanunlarda yeralmaktan ise hukuk, usul ve müeyyide olarak gerek Millet Meclisi, gerek mahallî idareler seçimlerinde uygulanmaya elverişli bütün hükümleri insicamlı bir şekilde topluca ihtiva edecek yepyeni ve yekpare bir Code électoral'in yasanabilmesi théorique ve pratique sahada uzun hazırlıklara muhtaç bir keyfiyet olduğu umumiyetle teslim olunmaktadır.

Bu meyanda önümüzdeki kısmi seçimlere yetiştirilerek yâr ve ağyare karşı bütün millet için her yönden tatminkâr olmasına elbirliğiyle ve emel birliği ile çalışılmak gereken tatbikatının bir de bu sefer gözden geçirilmesi faydalı olacak hükümlerle bugünkü mevzuatımızda tadil, tavzih ve ilâve yoluyla şimdilik yeniden tedvine ihtiyaç arzeden hususlar bu suretle şu dört noktada toplanmaktadır:

1. Seçim kurul ve komisyonlarının kuruluş tarzı;

2. Gizli oy;

3. Aleni tasnif;

4. Seçim suçlarında idari teminatın kaldırılması.

*
*
*

1. — Seçim kurul ve komisyonları : Fuad Hulûsi Demirelli ve arkadaşları bu kurul ve komisyonları yargıların veya tâyin edecekleri zatların başkanlığında seçime katılan partilerin temsilcilerini de üye alarak teşkil etmek fikrini ileri sürüyorlar.

Lausanne Ahitnamesi ile kapitülasyonların ilgasındanberi tam Avrupai usul ve mevzuat ile 25 yılda tekemmülüne, istiklâl ve bitarafılığı söz götürmez hale gelmesine çalışılmış ve muvafakiyet elvermiş olan adalet cihazımızı, politikaya karıştırmak ne dereceye kadar doğru olabileceğini teemmül ve tâyin için tek dereceli seçim ve çok partili demokrasi hayatında memleketçe yeter derecede tecrübemiz olduğunu iddia edebilir miyiz?

Yargıcin tarafsız vasfı şahsında ve onun insan naturasında değildir. Tarafsız vasfı onun yargı görevini yaparken tâbi olduğu kanuni usul ve teminattadır, onu bağı olduğu «usul» den teşkilâtın, derecattan, teminattan ayırdığımız gibi nihayet yargı da bir insandır. Tesir ve teessüre kapılabilir; seçim kurulunun başında o da hata edebilir. En kıdemli yargı seçim işinde hata ederse dairei kazası içinde onun hatasını kim ıslah edecektir? Türk yargıcinin tarafsızlığından seçimde fayda umarken acaba, onu asıl devamlı görevi olan adalet işinde kendisinin ayrılmaz vasfı olmak gereken «tarafsız» lığını yıpratmak, aşındırmak gibi mahzurlara münthehi bir yola girmiş olmaz mıyız? Nihayet mukayesei kavanın metoduna gidilse görülür ki, adalet cihazının tarafsızlığını gözetmek ve dikkatli olduklarına hiç şüphe olmıyan Angolo-saksonlarda yargıcin seçim kurulu içinde ve başında yeri yoktur. Onun yeri seçim kurullarının kararlarına karşı ileri sürülecek itirazların, seçim suçları yönünden ikame olunacak hukuku âmme dâvalarının tetkik ve rüyet mercei olmaktır. Seçim için asıl «adli teminat» budur. Bizde de böyledir.

Teşri seçimlerinde nispi temsil sistemine gitmiş olan Belçika, Fransa, İtalya ve Yunanistan'da seçimlerin idaresini deruhde eden kurullarda

«yargıç» ın başkan olduğu ve hattâ bu kurullara bazılarında yargıç üyeler de katıldığı görülmekte ise de majoritaire sistemden ayrılmamış olan Anglosanksonlarda bu kurullar daima mahallî belediye ve commune elâmanlarıyla teşkil edilmektedir.

Yargıçın başkanlık edeceği seçim kuruluna bir de seçime katılacak partilerin temsilcilerini üye olarak almak keyfiyetine gelince; kanun nazarında hususi birer dernek teşekkülü demek olan «Parti» lerin hiçbir resmî sıfatı ve sorumu olmıyan temsilcilerinin, kanuni bir seçim mahsulü olarak görevlenmiş belediye üyeleri gibi ve onların yanı sıra seçim kurullarında yer almaları sonuna kadar her safhasının selâmetle cereyanı matlup bir seçimde bugün için nasıl bir huzur ve emniyet âmili sayılabileceği câyi sualdir. Nitekim böyle bir şekil başka hiçbir memlekette denenmiş değildir.

Bu düşüncelerledir ki, Komisyonumuz çoğunluğu, ne «Yargıç» ın seçim kuruluna başkanlık etmesini, ne de parti temsilcilerinin «Üye» sıfatıyla bu kurullara alınmaları kabul taraftar olmamıştır.

Diğer taraftan seçim iş ve işlemlerinde kanunların hakkıyla tatbikına nezaret, her yönden siyasi emel, ihtiras ve rekabetlerin binbir kaynaşma ihtimalleri gösterebileceği türlü şartlar altında seçimlerin huzur ve emniyet içinde cereyanını temin, seçim faaliyetlerinin gerektirdiği personel, para, vasıta ve saireyi ihtiyacın tahakkuk ettiği yere isal gibi önemli görevleri olan idare âmirlerini de tam bir tarafsızlık durumunda her çeşit yıpranma kaygısından azade tutmak amacıyla vali ve kaymakamları da seçim kurulları ile birleşerek seçim sahalarını tesbit, seçim büroları memurlarını tâyin, bürolardan ve mülhakattan gelen tutanakları tevhit gibi görevleri ifa eden heyetlerin başından çekip almayı, bu heyetlere mezkûr görevler için il ve ilçe idare kurulları yerine il daimî komisyonlarının katılmasını ve yine belediye başkanlarının başkanlık etmelerini uygun gördük.

Bu suretle belediye başkanının başkanlık edeceği seçim kurulu üyelerinin belediye meclisi içinden kur'a ile tefriki teklif, çoğunlukla reddedilerek seçimle alınmaları tercih edildi.

2. Gizli oy esası : Zaten bugün yürürlükte bulunan Seçim Kanunu kimin kime oy verdiği

belli olmamasını sağlayan hükümler olarak :

a) Oy pusulasının kapalı zarf içinde sandığa konmasını;

b) Oy pusulasında hiçbir işaret, renk ve çizgi farkı bulunmamasını;

C. İmzalı, mühürlü, işaretli pusulaların sayılmamasını ve hâsılı hücre usulünden gayri gizliliğin bütün şartlarını tasrih etmektedir.

Kanun, hücre usulünün uygulanmasına da mâni bir hükmü ihtiva etmiyordu, nitekim son bir iki mahallî seçimde seçmenin oy pusulasını zarfa koyarken kimsenin görmemesini sağlar surette hücre usulü denendi ve muvaffak da olundu.

Şimdi «hücre» yi seçimin sıhhatinin şartı ve teminatı olarak kanuna koyuyoruz. Hükümet tasarısında seçmenin oy pusulasını dilerse hücrede zarfa koymak, dilerse hücreye girmeksizin zarfa koyup doğruca sandığa atmakta muhayyer olabilmesi şıkkına da mahmul olacak şekilde ibare müphem görüldüğünden oy pusulasının gizli oy yerinde zarfa konmasının mecburiliği esasının tasrihi çoğunlukla kabul olundu.

«Hücre» arapça bir kelimedir. Altı yönden kapalı bir yer demektir. Birçok kasaba ve köylerimizde mahallî imkân ve şartlara göre türlü şekillerle seçmenin oy pusulasını yazıp zarfa koyarken başkasının görmemesini sağlayan, onu oy kullanırken yalnız kendi vicdanı ile başbaşa bulunduran bir «gizli oy yeri» hazırlanabileceği ve bunun ya «Isoloir» şeklinde telgrafhanelerde yüzü duvara çevrili etrafı kapalı ayaklı yazı masası şeklinde, yahut telefon kamarası halinde veya bir çadır, ya bir baraka ve herhalde mahallî örfе uygun, munis; hususiyle kadın seçmelerin iştirakleri ihtimalini selbetmiyecek vasıfta maksada yetecek şartları haiz «gizli oy yerleri» olacağı nazara alınarak «hücre» kelimesi yerine Türkçe «oy yeri» terimi kabul edildi.

3. Aleni tasnif esası : Seçim kurullarına parti temsilcilerinin üye olarak alınmalarına mukabil aday ve parti temsilcilerinin müşahit «gözetçi» sıfatıyla bulunmaları, seçime katılan parti ve aday temsilcilerinden tasnif ve tevhide hazır bulunanların isimlerinin ve var ise itirazlarının tutanaklara derç edilmesi, tutanak suretlerinin imza mukabili kendilerine verilmesi, ve nihayet her seçim bürosunda tasnifi mütaa-

kıp hemen tasnif sonucunu gösterir tutanağın mahallinde ilân edilmesi oybirliği ile kabul edildi.

Müşahitlerin tutanaklara imza koymaları yolumdaki teklif, bunların resmî ve kanuni sıfat ve sorumluları bulunmadığı gözönünde tutularak çoğunlukla reddolundu.

4. Seçim suçları: Bugünkü mevzuata göre Türk Ceza Kanununun 279 neu maddesi seçim kurul ve komisyonlarında geçici görev alanları dahi «memur» sayarak bunların görevlerinden doğan veya görevleri sırasında hâdis olan suçları bakımından Devletin sicilli daimî memurları gibi ceza görmesini istihdaf etmekle beraber fazla olarak Memurin Muhakemat Kanununu yorumlayan bir Meelis kararı da bunların «memur» gibi idari teminata bağlı özel bir muhakeme sisteminden faydalanmalarını sağlamakta; seçim kurulları başlarında görevli vali ve kaymakam ve belediye başkanları evleviyetle aynı sistemden müstefit olmaktadır. Fuad Hulûsi Demirelli ve arkadaşlarının teklifi, seçim suçlarından ötürü memur ile diğer yuttaş arasında hiçbir fark gözetilmemek üzere Memurin Muhakematı sisteminin ademi tatbiki merkezindedir. Hükümet, bu noktanın Büyük Millet Meclisine sunulmak üzere hazırlanan ve Memurin Muhakematı sistemini değiştiren bir projede yer alması lâzım geldiğini ifade etmiş ise de cereyan eden müzakere sonunda bahsi geçen projenin yetiştirilmesi zamana mütevakkıf olup önümüzdeki kısmi seçimlerden evvel kanunlaşması matlûp eldeki tasarıya ek maddeler şeklinde bu maksada vefa edecek hükümlerin şimdiden ihtali ile Seçim Kanununda ve diğer kanunlarda yazılı seçim suçlarından birini işliyenler, sıfat ve memuriyetleri ne olursa olsun haklarında umumî hükümler dairesinde kovuşturma yapılması, yalnız vali ve kaymakamlar ile hâkim sınıfına dahil bulunanlar hakkında adli cihaz içinde yetki mereii itibariyle bir teminat gözetilmesi esasî Hükümetin mutabakati ve oybirliği ile kabul olundu.

Teklif ve tasarının tümü üzerine bu görüşmelerden sonra maddelere geçilmesi ve maddelerin müzakeresinde Hükümet tasarısı esas tutularak F. H. Demirelli ve arkadaşlarının kanun teklifinde munderiç hususların bu maddeler sırasıyla görüşülerek çoğunluk kararı ile kabul edileceklerin metne alınması çoğunluk-

la uygun görüldü.

14 neu madde bugünkü şeklinden farklı olarak belediye seçimleri henüz sonuçlanmamış olan yerler ile yeni kurulan ilce merkezlerinde mahallelerden ihtiyar heyetlerince seçilecek birer kişiden toplanarak seçim kurulunu seçecek olan heyetin o kasabada mahalle sayısı 5 ten az da olsa üyelerinin 5 kişiden az olamayacağını tazammun eden parantez içindeki cümleler ilâve edilmiştir.

15 ve 20 nei maddeler vali ve kaymakamları seçim ile görevli kurullara başkanlık etmekten uzaklaştırmak amacıyla değiştirilmiş; ilin tümü ile ilgili görevlerde seçim kurullarına il daimî komisyon üyelerinin katılması ve belediye başkanının cümlesine başkanlık etmesi kayıtları konmuştur.

24 neu maddede oy pusulasının gizli oy yerinde zarfa konup kapatılması mecburiyeti tasrih edilmiş; tasnif sırasında da bir zarf içinde birkaç pusula zuhur edip de ihtiva ettikleri isimler sıraları değişik olarak aynı isimler olursa bu pusulalardan yalnız bir tanesi şayanı kabul olacağı yolunda şimdikinden farklı bir hüküm kabul edilmiştir.

25 nei maddede oyların sandığa atılacağı sürenin sonu, tasnifi akşam karanlığından evvel başlatabilmek üzere bir saat evvel alınmıştır.

27 nei maddede aleni tasnif esasî ile ilgili teferruat tesbit edildi. F. H. Demirelli'nin teklifinde seçim tutanaklarının Büyük Millet Meclisince tasdikına kadar oyların yakılmaması ileri sürülüyordu. Seçim bürolarında oybirliği ile şayanı kabul olan reylerde hiçbir ihtilâf bulunmadığına, ihtilâf ile muallel pusulalar zaten ayrı zarflar içinde muhafaza edilerek adedleri ve tâlil sebepleri tutanaklara derç olunacağına ve seçim kurullarına gönderileceğine, ihtilâfsız ve şayanı kabul olarak tutanağa geçmiş oyların uzun müddet köylerde ve mahallerde yakılmadan saklanması veya il merkezine kadar gönderilmesi, bunların ya saklandıkları yerde veya yolda tutanakla tesbit edilmiş sonuçlara aykırı âkibetlere uğratılarak seçim teminatını ihlâl sebep olacağına ve çünkü seçim bürolarının görevleri tutanakları tanzim edip yollamakla sona ererek bunların hepsi dağılacağına ve bu suretle şayanı kabul oy pusulalarının başını bekliyecek sorumlu hiçbir heyet kalmıya-

cağma göre bunların komisyonlar, temsilciler ve yurttaşların gözü önünde yakılmaları, muhafazalarından daha salim görüldü.

29 neu madde tutanakları bütün ilce ve il oyları toplamı üzerinden tevhit eden heyetlerin başından vali ve kaymakamları çekmek düşüncesi ile değiştirildi.

34 nü maddede siyasi parti, aday ve aday temsilcilerinin, aleni tasnif esası ile ilgili olan yetkileri tasrih edilmiş; bu temsilcilerin seçmen vasfında olmaları meşrut kılınmış; temsil yetkisini gösterir belge bulundurmaları, bir de temsilcilerin mütaaddit olabileceği kabul olunmuştur.

* * *

Ek madde 1. — Seçim suçlarının kovuşturulmasında memuriyet sıfatı ne olursa olsun umumî hükümlere gidildiği tasrih kılınmıştır.

Yalnız valiler hakkında kovuşturma yetkisi Cumhuriyet Başsavcısına, sorgu yetkisi Yargıtay üyesine, accele itirazları inceleme yetkisi Yargıtay ikinci başkanlarından tensip edilecek birine, yargı yetkisi Yargıtay ilgili Ceza Dairesine tevdi kılındığına, kaymakamlar hakkında da mütenazır yetkilerin, en yakın il Ağır Ceza Mahkemesi ile Cumhuriyet Savcısına ait olacağına, hâkimler hakkında da izin teminatı kaldırılarak Hâkimler Kanununun 110 neu maddesi hükümleri uygulanacağına dair kayıtlar dereolundu.

Ek madde 2 de seçim işleriyle görevlendirilenlerin seçim günü işledikleri seçim suçlarından dolayı kovuşturma, o günü bu görevlileri işlerinden alıkoyarak seçimin selâmeti cereyanını ihlâl kastı ile vukuu melhuz tezviri önlemek üzere, seçimin ilânından 1 gün sonra başlayacağı tasrih olunmuştur.

Ek madde 3 de memurlar ve seçimde vazife alanlar hakkında seçim suçu tasni ve iftiralarını önlemek üzere Türk Ceza Kanununun 285 nei maddesindeki ceza müeyyidesi iki misline çıkarılmıştır.

Hükümet tasarısındaki 3 ve 4 nü maddeler aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Anayasa Komisyonuna verilmek üzere her iki proje gerekçeleri ile birlikte Yüksek Başkanlığa sunulur.

İçişleri Komisyonu Başkanı

Tekirdağ

C. Uybadın

Başkan V.
Çoruh
A. Tüzün

Sözcü
Kars
A. Eyidoğan

Kâtip
Kocaeli
C. Aksu

Balıkesir

Bolu

F. Tiritioğlu

14, 15 nei maddelerin bazı fıkralarına 4918 numaralı Kanunun 1 nei maddesine bazı ilâvelere taraftarım
I. Yalçın

Çorum

Eskişehir

S. Karafakıoğlu

Tasarı adlı teminat esasını içine almadığından muhalifim

I. H. Çavik

Giresun

Gümüşane

Konya

E. Dizdar

A. K. Varınca

Ş. Ergun

Siird

Sivas

L. Yavuz

N. Ergin

Yozgad

14 nü maddeye muhalifim

I. Olgun

Muhalefet

1. — Belediyeler gibi birer otonom komün oldukları için muhtarlık olan her köyde muhtarın başkanlığında köy ihtiyar heyeti tarafından ayrılan bir seçim kurulu bulunmasını; seçim defterlerinin bu kurul tarafından hazırlanıp incelenmesini, asılmasını ve indirilmesini; defterlere seçmenler tarafından itirazların bu kurula yapılmasını, itirazların bu kurul tarafından incelenip karara bağlanmasını; seçimin de bu kurul tarafından yapılmasını hem seçmenlerin ve hem köy idarelerinin hak ve menfaatlerine ve hem de Anayasanın ruhuna ve idare sistemimize daha uygun görürüm. Yazıp okuma bilmiyen köylere yardımcı kâtip verilebilir.

2. — Bütün ilde seçimi idare ve kontrol ve bütün seçim korullarının tasnif tutanaklarını birleştirip seçim sonucunu tesbit ve ilân işlerinin yalnız bütün il halkı tarafından seçilmiş ilan (İl Daimî Komisyonu) tarafından yapılmasını daha doğru bulurum.

Tokad

A. Galib Pekel

Anayasa Komisyonu raporu .

T. B. M. M.

Anayasa Komisyonu

Esas No. 1/318, 2/5, 2/96

Karar No. 5

24 . VI . 1948

Yüksek Başkanlığa

Milletvekilleri Seçimi hakkındaki 4918 sayılı Kanununun 15 nci maddesine bir fıkra eklenmesine ve mezkûr Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 29 . III . 1948 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulmasına karar verilen kanun tasarisiyle, İstanbul Milletvekili Fuad Hulûsi Demirelli ve altı arkadaşının Milletvekilleri Seçimi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Afyon Karahisar Milletvekili Hazım Bozca ve iki arkadaşının Milletvekilleri Seçimi Kanununun 24, 25, 27 ve 34 ve 46 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifleri birleştirilerek İçişleri Komisyonunca hazırlanan raporla birlikte Adalet ve İçişleri Bakanları ve temsilcileri huzuriyle konuşulup incelendi.

Hükümetin tasarısı ve İçişleri Komisyonunun tadilen tanzim ettiği tasarı milletvekilliği seçiminden gizli oy ve aleni tasnif esasını daha vâzih bir hale getirdiğinden Komisyonumuzca da esas itibariyle muvafık görülmüş ve ancak bazı maddelerde seçimin emniyet ve selâmetini temin bakımından faydalı olacağı düşünülen bazı tadiller ve ilâveler yapılmıştır. Şöyle ki:

1. Teşkil edilecek Seçim Kuruluna üyelerin Belediye Meclisince kur'a ile seçilmesi daha uygun görülmüş ve kur'anın çekileceği günün evvelden ilân edilmesi ve kuranın çekilmesi için yapılacak Belediye Meclisi toplantısının âleni olarak yapılması muvafık görülerek 14 ncu maddeye iki fıkra eklenmiştir.

2. On beşinci maddeye göre kurulan Seçim Kurulları İl Daimi; Komisyonu üyelerinin katılması her ilde mümkün olamayacağı ve her ilde seçim kurullarının aynı suretle teşkili daha uygun olacağı düşünüldükçe Seçim Kurullarına İl Daimi komisyonları üyelerinin katılacağına dair İçişleri Komisyonunca yapılan ilâve maddeden çıkarılmıştır.

3. Yine 15 nci maddede seçmen adedi beş

yüzden fazla olan yerlere behemehal bir sandık konulması ve bir sandığa bağlanan yerlerin sandık merkezlerinden on beş kilometreden fazla uzaklıkta olmaması hakkında bir hüküm konulması seçmenlerin oylarını kolaylıkla kullanmalarını sağlama bakımından faydalı görülmüştür.

4. Yirminci madde olarak İçişleri Komisyonunun 20 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

5. Yirmi dördüncü maddede oy yerleri için (gizli) yerine (kapalı) kelimesi kullanılmış ve zarf içinde birden fazla pusla çıktığı takdirde yapılacak muameleye dair Hükümet teklifi daha amelî ve işin selâmetini temin edici görülerek kabul edilmiş ve madde ona göre düzenlenmiştir.

6. Yirmi dördüncü madde oy puslalarının siyasi partiler gibi bağımsız adayların da mahsus işaretlerini havi olabilmeleri kabul edilmiş ve buna ait fıkra o suretle düzeltilmiştir.

7. Yirmi beşinci maddede seçmenin hüviyetinde tereddüt edildiği halde kimlik eüzadının gösterilmesinin istenmesi hususunun tasrihi uygun görülmüş ve birinci fıkra bu suretle tashih edilmiştir.

8. Yirmi Yedinci maddede, bazı ifade düzeltmelerinden başka seçim tutanaklarının hazır bulunan parti temsilcilerinden her partinin temsilcisine isteğine bağlı olmaksızın ve bağımsız aday veya temsilcisine istediği takdirde ve derhal verilmesi daha uygun görülerek buna ait fıkra o suretle düzeltilmiş ve tutanakların sandığın bulunduğu yerde derhal açılması için de fıkraya (derhal) kelimesi konulmuştur.

9. Yirmi dokuzuncu madde olarak İçişleri Komisyonunun 29 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

10. Otuz dördüncü maddede siyasi partilerin sandıklarda en çok üç temsilei bulundurmaları ve temsilcilerin ad ve sanlarıyla birlikte yedek temsilcilerin ad ve sanlarının da bildirilmesi uygun görülmüş ve adaylar tâbiri daha vu-

zuh ifade edilmek için bağımsız adaylar şekline konulmuştur.

11. Ek birinci maddenin son fıkrası çıkarılarak yerine Hâkimler Kanununa ait hükümler dairesinde hüküm maddeye eklenmiştir.

12. Ek ikinci maddede seçim suçlarından dolayı kovuşturmanın seçim tutanaklarının verilmesinden bir gün sonra yapılması daha uygun görülerek madde ona yöre düzeltilmiştir.

Diğer maddelerde bir değişiklik yapılmamıştır.

Gereği yapılmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Anayasa Komisyonu Baş. Bu Rapor Sözcüsü
Ankara Bursa
İ. Ezgü M. B. Pars

Kâtip

Ankara
M. Ökmen
Erzincan
S. Sağroğlu

Balıkesir
Gl. K. Özalp
İstanbul
Gl. R. Bele

İmzada bulunmadı

İstanbul

14, 15 ve ek maddeler teklifimize uygun surette değiştirilmemiştir. En esaslı tekliflerimiz kabul buyurulmadığı için muhalifim.

F. H. Demirelli

İstanbul
H. C. Yalçın
İmzada bulunmadı
Kırklareli
Dr. F. Umay

Kırklareli
N. A. Kansu
Tekirdağ
F. Öztrak

Adalet Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Adalet Komisyonu

Esas No. 1/318, 2/5, 2/96

Karar No. 45

28 . VI . 1948

Yüksek Başkanlığa

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan, Bakanlar Kurulunca kabul edilerek Yüksek Meclise sunulan ve İçişleri, Anayasa Komisyonlarında incelenerek Adalet Komisyonuna havale buyurulan tasarı Komisyonumuzda Adalet ve İçişleri Bakanlarının huzurunda müzakere edildi.

Tasarı maddelerinde gerekli görülen ifade ve dile mütaallik değiştirmelerle beraber aşağıda yazılı tadilat yapıldı :

On dördüncü maddede, seçimi idare etmek ve denetlemek üzere il merkez ilçesi ile, İle bağlı ilçe merkezlerinde belediye başkanının başkanlığında kurulan beş kişilik seçim kurulunda, bu beş kişiye belediye başkanının dâhil olup olmadığı tereddüde yol açtığından bu cihet tasrih edilmiş ve başkandan gayri dört üyenin belediye meclisi üyeleri arasından kur'a ile seçileceği tasrih olunmuştur. Bu seçim aleni olacağı için günü ile beraber saatinin de ilân edilmesi faydalı görülmüştür. Belediye meclisinde üye ve yedek üye kalmadığı veya belediye yeni kurulmuş ise, belediye başkan veya vekili veya kaymakam tarafından seçim kurulunu seçmek üzere

re mahalle ihtiyar kurullarından birer değil, mahalle adedi beşe kadar olan şehir ve kasabalarda üçer, beşten fazla olan yerlerde ikiser üye göndermeleri uygun görülmüştür. Belediye binasında toplanan mahalle ihtiyar kurulu üyelerinin beş kişilik seçim kurulunu seçmeleri üzerine bu kurulun aralarından birini başkanlığa seçeceği tasrih olunmuştur.

On beşinci maddede: Seçim bürosu adı verilen seçim sahalalarının tesbiti ve bu bürolarda seçimi yapacak olan seçim komisyonlarının seçilmesi sadece il merkezindeki seçim kurulunun değil, bütün seçim kurullarının görevi olduğu cihetle bu şümulü belirtmek için maddenin başına (her) kelimesi konulmuştur.

Seçim komisyonlarına seçilecek belediye üyelerinin seçim kurulunda görev almamış bulunmaları belirtilmiş, belediye başkanının seçim kurulu başkanı olacağı ve onun komisyona seçilmesi bahis konusu olamayacağı için madde yalnız kurulda görev almayan üyelerle, eğer bucağ ve köylerde kurulmuş belediye varsa onun başkan ve üyelerine tahsis edilmiştir.

Komisyonlara seçilenlerden, seçimden önce çekilen veya seçim günü komisyona iştirak etmeyenlerin yerine seçim kurulu tarafından diğerlerinin seçileceği maddede belirtilmiş ise bunun mümkün olmaması halinde komisyonun vazifesini yapmayacak bir duruma düşeceği göz önüne alınarak, komisyonda hazır bulunan üyelere çoğunluk sayısı olan üçe ib'âğ için buldukları seçim sahasından münasip görecekları kimseleri seçebilir ve yetkisi tamdır.

Seçim Komisyonlarına seçilenlerden, bu millî vazifeyi haklı bir sebep olmaksızın yapmayanlar için bir ceza takdiri zarurî görülmüş ve bu sebeple tasarıya bir ek madde konulmuştur.

Anayasa Komisyonununun 20 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yinmi dördüncü madde : Komisyonumuz, seçimde gizliliği temin eden bu maddenin prensipini takdirle karşılamış ve oy birliği ile kabul etmiştir teferruata ait ileri sürülen fikir ve tekliflerden kabul edilenler aşağıda yazılıdır.

Üçüncü fıkradaki " Oy pusulalarına ne kadar Milletvekili seçilecekse okadar Milletvekili adı yazılabileceği, yazısı olmayanların emniyet ettikleri kimselere de yazdırabilecekları belirtilir." Hükümü zait görülmüştür. Bu belirtmenin oy pusulasında yapılacağı zehabı uyandırabileceği gibi, bunun her seçmene ikaz mânasına gelecek imkânsızlıkla karşılaşacağı düşünülmüş ve oy pusulalarına ne kadar Milletvekili seçilecek ise o kadar ad yazılmak lâzım olduğu umumî bir kanun emri olarak üçüncü fıkraya konulmuş ve emniyet edilen kimseye yazdırılmış oy pusulaları da kullanılabilirliği ikinci fıkrada tasrih edilmiştir. Kapalı oy yerinde boş beyaz kâğıt bulundurulması ve ancak Parti ve adayların oy pusulalarını bu yerlerde bulundurmakta muhtar olmaları esas kabul edilmiştir.

Pusulalara belli miktardan fazla ad yazılmasından maksat, o llden seçilecek Milletvekili sayısından fazla ad yazılması olduğu cihetle ibare bu tarzda açıklanmıştır.

Bu seçmenin kapalı oy yerini terketmedikçe diğerinin giremeyeceğine dair hüküm, bu seçmen kapalı yerden çıkmadıkça diğer bir seçmenin giremeyeceği gibi dar mânada anlaşılabilirliği için «Diğeri» kelimesi yerine «Herhangi bir kimsenin» kelimeleri konularak mâna genişletilmiştir.

Kapalı oy yerlerinde bulundurulması mecbu-

ri olan oy pusulaları ile boş beyaz kâğıtların çesitli müşkülâtı davet edeceği mülâhaza edilecek, bu husustaki mecburiyet sadece boş beyaz kâğıtlara inhisar ettirilmiş parti ve adayların kapalı yerlerde oy pusulası bulundurmaları ihtiyarlarına bırakılmıştır. Ancak parti ve adaylar temsilei bulundurmayacakları bürolardaki kapalı oy yerleri için oy pusulası göndermek istedikleri takdirde, o büromun bağlı bulunduğu seçim kuruluna komisyon vazifesine gitmezden evvel verebilirler. Komisyon bu pusulaları kapalı oy yerlerine koyar.

Anayasa Komisyonununun 25 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yirmi yedinci maddenin birinci fıkrasına tasnifin aralıksız devam edeceğine dair hüküm konularak madde, Anayasa Komisyonununun tasdilleri ile aynen kabul edilmiştir.

Yirmi dokuzuncu maddede yapılan değişiklik sadece milletvekili seçilenlere kurul tarafından verilen imzalı tutanağın, milletvekili seçildiklerine dair tutanak olduğunun tasrihinden ibarettir.

Otuz dördüncü madde :

Kurul ve komisyonlarda parti veya adaylar tarafından bulundurulacak temsilcilerin ancak müşahit sıfatını haiz olabilecekleri açıklanmış ve bu temsilcilerin ad ve soyadlarının seçim kuruluna bildirilme mecburiyeti için konulan müddet dört güne çıkarılmıştır. Temsilcilerin seçmen şartlarını haiz olmaları gerektiğine nazaran, seçim kurulu adları bildirenleri, bu şartları haiz olmamaları sebebiyle kabul etmediği takdirde parti ve adayın bundan haberdar olarak yerlerine başkalarının adlarını gösterebilmeleri için, keyfiyetin seçimden en az kırk sekiz saat evvel yazı ile bu parti ve adaylara bildirilmesine dair maddeye bir hüküm konulmuştur.

Temsilcilerin sayısı her kurul ve komisyon için üçten ikiye indirilmiştir.

Birinci ek madde — Prensip olarak seçim suçlarından dolayı sıfat ve memuriyeti ne olursa olsun herkes hakkında umumî hükümlere göre kovuşturma yapılır. Valiler, kaymakamlar veya yargıçlar hakkında bu maddede konulan merci ve usul hükümleri şunlardır :

Valiler, ikinci fıkrada toplu olarak ve sıra ile hazırlık, ilk ve son soruşturmaya yetkili merciiler belirtilmiştir.

Hazırlık soruşturmasını Cumhuriyet Başsavcısı bizzat yapabileceği gibi, yardımcılarına da yaptırabilir. Bu hüküm bu hususta bir yetki tahsisini ifade ederki, valiler hakkında hazırlık soruşturmasında hiçbir muamele istinabe yolu ile yapılmıyacak demektir.

Hazırlık safhasında, bir yetki tahsili daha vardır: Kamu dâvasını açmak, kovuşturmaya mahal olmadığına karar vermek ve tevkif, tahliye, zabıt, arama yapılmasına karar verilmesini istemek ancak Başsavcıya aittir. Yani Başsavcı bunları kendi yardımcılarına da yaptıramaz.

Tevkif, tahliye, zabıt ve arama kararlarını Başsavcının talebi üzerine ilk soruşturma yapmaya yetkili olan ve ikinci fıkrada yazılı bulunan Yargıtay üyesi verir.

Tasarıda, Başsavcının kovuşturmaya mahal olmadığına dair vereceği kararın bir hafta içinde suçtan zarar gören şahsa tebliğ edileceği ve onun da bir hafta içinde itiraz edebileceği yazılıdır. Kovuşturmanın umumi hükümlere göre yapılacağı ikinci fıkrada belirtildiğine göre Komisyonumuz bu cihetlerin ayrıca burada tasrihine lüzum görmemiştir. Umumi hükümlere nazaran müddetlerde yapılmış olan kısaltmalar kovuşturmayı hızlandırma gayesini istihdaf etmekte ise de, on beş günlük müddetin bir haftaya indirilmesi ile edinilecek faydayı, umumi hükümlerden ayrılmaya değer mahiyette görmemiş ve bu hükümleri maddeden çıkarmıştır.

İlk soruşturma yapacak olan Yargıtay üyesinin vereceği kararlar umumi hükümlere göre sorgu yargıci mahiyetinde olup ancak tasdikle tekemmül edeceği cihetle Yargıtay Birinci Başkanının görevlendirdiği daire başkanı bu kararların tasdik mercii olarak kabul edilmiştir.

Tasdik ile tekemmül eden kararlara karşı itiraz Yargıtay Birinci Başkanına yapılır.

Başsavcının vereceği kovuşturmaya mahal olmadığına dair karar ile, ilk soruşturma sırasında verilecek diğer kararlar aleyhine yapılacak itirazları tetkika Yargıtay Birinci Başkanı tarafından görevlendirilen bir daire başkanı yetkili merci olarak gösterilmiştir.

Kaymakamlarla, Yargıçlar hakkında Anayasa Komisyonunca konulan hükümler aynen kabul edilmiştir.

Anayasa Komisyonunun ikinci ek maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının üçüncü ek maddesi dördüncü maddeye alınmış ve üçüncü ek madde yeniden tasarıya konulmuştur.

Seçim gününden enaz kırk sekiz saat evvel seçim kurullarına, tâyin edildikleri komisyonlarda çalışamayacaklarını bildirmeyip de seçim günü vazifeleri başına gitmiyen ve seçim başladıktan sonra komisyondaki görevlerini terkedilenler eğer haklı bir sebeple bunları yapmış değillerse maddede yazılı ceza ile cezalandırılırlar.

Seçim vazifesinin önemi itibariyle böyle bir müeyyide konulmasını Komisyonumuz zaruri saymıştır.

Dördüncü ek madde: Tasarıda bahis konusu olan fiilin müstakil bir suç olduğu ve ancak ceza müeyyidesi itibariyle Ceza Kanununun 285 nei maddesine atıf yaptığı görülmüştür.

Komisyonumuz, esas itibariyle Ceza Kanununun 283 ve 285 nei maddelerinde yazılı iftira ve tasni suçlarında, memura veya seçimde vazife olanlara isnat veya tasni edilen suç bir seçim suçu ise o maddelerde yazılı kanuni unsurları aranmak üzere bunlar hakkında verilecek cezanın iki kat artırılarak hükmolunacağını bu maddenin birinci fıkrası ile kabul etmekle beraber iftira ve suç tasni suçlarının Ceza Kanununda yazılı unsurları ile kalması halinde seçim işlerini kötölemek maksadiyle yalan ve uydurma haber yayan veya şikâyet yapanların bu hareketlerinin cezasız kalabileceğini mülâhaza ederek ikinci fıkrada yazılı şekildeki fiilleri müstakil bir suç olarak kabul etmiştir. Şikâyet yapacak olanların samimî ve yerinde şikâyetleri yapıp, kötü niyet ve maksatla etrafa leke saçmaktan korunmaları ve ancak bu suretle namuslu memurlarla seçimde vazife alan kimselerin bu işlerini çekinmede yapabilecekleri düşünülerek ikinci fıkrada müstakil bir suç derpiş edilmiştir.

Kamutayın yüce tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Adalet Komisyonu Başkanı
Kayseri

Dördüncü ek maddede yazılı seçim suçlarına mütaallik tasni ve isnadın unsurlarını ve cezalarını tâyin suretiyle, müstakil bir madde halinde tedvinini muvafık görmekteyim.

R. Özsoy

Bu Rapor Sözcüsü

Ankara

Oy puslalarının evvelden kurula verilmesine
itirazım vardır

E. H. Ergun

Kâtip

Manisa

K. Coşkunoğlu

Ankara

H. O. Bekata

İmzada bulunmadılar

Antalya

Balıkesir

Bursa

N. Aksoy

O. N. Burcu

A. Akgüç

Denizli

İsparta

İstanbul

N. Küçükka

R. Güllü

M. H. Gelenbeğ

İzmir

Kastamonu

E. Oran

Dr. F. Ecevit

Kayseri

Kırşehir

Ek. dördüncü maddenin 14 nci maddeye muha-
son fıkrasına muhalifim lifim

S. A. Feyzioğlu

S. Kurutluoğlu

Konya

Manisa

H. Karagülle

F. Uslu

Muğla

Muhalifim

N. Özsan

Rize

Dr. S. A. Dilemre

Bursa

Seçimi idare ve kontrol vazifesi ile mü-
kellef olan seçim kurullarının tarafsız yurttaş-
lardan teşkili zaruridir. Sandık başlarında
seçimi yapacak, oyları tasnif ve tutanakları
tanzim edecek olan komisyon üyelerinin de
ehliyetli kimselerden seçilmeleri zaruri oldu-
ğundan ve bunları da seçim kurulları seçtik-
lerine göre bu kurul üyelerinin tarafsız hare-
ket edecek kimseler olmaları seçimin teminatı
için şarttır. Belediye Başkanlarıyla Belediye
Meclislerinden seçilecek dört üyenin çok kere
partilerin o mahaldeki en kuvvetli elâmanların-
dan olduklarını gözönünde tutarak seçim ku-
rulunun Belediye Başkan ve üyelerinden teşki-
line muhalifim

A. Konuk

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*4918 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun
15 nci maddesine bir fıkra eklenmesine ve mez-
kûr kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi-
ne dair Kanun tasarısı*

MADDE 1. — 4918 sayılı Milletvekilleri
Seçimi Kanununun 15 nci maddesine aşağıdaki
fıkra eklenmiştir:

“Milletvekilliğine adaylığını koymuş olan-
lar, seçim kurul ve komisyonlarında vazife ala-
mazlar..”

MADDE 2. — Mezkûr kanunun 24, 25, 27 ve
34 nci maddeleri aşağıda yazılı olduğu şekilde
değiştirilmiştir:

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

*4918 sayılı Milletvekilleri seçimi Kanununa bazı
maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı
maddeler eklenmesine dair kanun*

MADDE 1. — 4918 sayılı Milletvekilleri Se-
çimi Kanununun 14, 15, 20, 24, 25, 27, 29 ve
34 nci maddeleri aşağıda yazılı şekilde de-
ğiştirilmiştir:

Madde 14. — Her ilin merkez ilçesinde ve o
ile bağlı ilçe merkezlerinde seçimi idare ve kon-
trol etmek üzere Belediye Başkanının başkanlı-
ğında beş kişilik birer seçim kurulu teşkil olu-
nur. Bu kurul üyeleri belediye meclisleri tarafın-
dan ve kendi aralarından seçilir. Ancak, fesih,
iptâl veya meclisi teşkil edecek miktarda üye
ve yedek üye kalmamış olmak gibi suretlerle
belediye meclisinin kurulması mümkün olmayan

ANAYASA KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

4918 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesine dair Kanun

ADALET KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

4918 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı maddelerin eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 4918 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun 14, 15, 20, 24, 25, 27, 29 ve 34 ncu maddeleri aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir :

Madde 14. — Her ilin merkez ilçesinde ve o ile bağlı ilçe merkezlerinde seçimi idare ve kontrol etmek üzere belediye başkanının başkanlığında beş kişilik birer seçim kurulu teşkil olunur. Bu kurul üyeleri belediye meclisi üyeleri arasından kur'a ile seçilir. Kur'anın çekileceği gün, üç gün evvelden gazete olan yerlerde gazete ile, olmıyan yerlerde mütat vasıtalarla ilân edilir. Meclisin kur'a için yapacağı toplan-

MADDE 1. — 4918 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun 14, 15, 20, 24, 25, 27, 29, ve 34 ncu maddeleri aşağıda yazıldığı şekilde değiştirilmiştir.

Madde 14. — Her ilin merkez ilçesi ile o il'e bağlı diğer ilçe merkezlerinde seçimi idare etmek ve denetlemek üzere belediye başkanının başkanlığında beş kişilik birer seçim kurulu teşkil olunur. Bu kurulun başkandan gayri dört üyesi belediye meclisi üyeleri arasından kur'a ile seçilir. Kur'anın çekileceği gün ve saat üç gün evvel gazete ile ilân olunur. Gazete olmıyan yerlerde bu ilân âdet olan vasıtalarla yapı-

yerlerde belediye başkan veya başkanvekilinin, ilçenin yeni kurulmuş olması sebebiyle belediye seçimi henüz sonuçlanmamış olan yerlerde kaymakamın tebliği üzerine her mahallenin İhtiyar Heyetinin kendi aralarından ayıracakları birer kişiden müteşekkil bir heyet (Bu heyet beş kişiden aşağı olamaz; kasabanın mahalle sayısı beşten az dahi olsa nüfusu çok olan mahallelere fazla üye seçtirilmek suretiyle heyet beş kişiye iblâğ olunur). İçlerinden seçecekleri bir başkanın başkanlığında Belediye binasında toplanarak belediye üyeliği şartlarını haiz olmak üzere kendi aralarından veya dışardan yukarda gösterilen miktarda seçim kurulu üyesi seçer.

Üyelerin üçü toplanmadıkça ve hazır bulunanların oy çokluğu birleşmedikçe seçim kurulunun kararları muteber olmaz.

Belediye şubesi olan şehirlerde seçim komisyonlarına belediye şubeleri müdürleri başkanlık eder.

Seçim kurullarında sahifeleri numaralı ve idare kurulunca o namı bir tutanak defteri bulunur. İşlemler ve kararların tutanakları bu deftere yazılır ve başkanla üyeler tarafından imza olunur.

Madde 15. — Seçim kurulu, belediye başkanının başkanlığında ve il daimî komisyonunun üyeleriyle birlikte toplanıp, ilgili idare makamlarından lüzumlu malûmatı alarak seçmenlerin oylarını bir gün içinde kullanabilmelerini sağlamak amacıyla mümkün olduğu kadar sayısı bin seçmeni geçmemek üzere seçim bürosu adı verilen seçim sahaları teşkiline karar verirler. Bu kararlarda büroların nerelerde kurulduğu, merkezleri ve hangi köy, mahalle ve sokakları kısmen veya tamamen içine aldıkları açıkça belirtilir ve seçim gününden en az on beş gün önce gazete çıkan yerlerde gazete ile, olmıyan belde ve köylerde âdet olan vasıtalarla ilân olunur. Seçim bürolarında, başkan ve üyeleri seçim kurullarınca seçilecek beş kişilik bir komisyon bu-

Any. K.

tıyı aleni olarak yapması mecburidir. Bu kurul üyeleri belediye meclisleri tarafından ve kendi aralarından seçilir. Ancak fesih, iptal veya meclisi teşkil edecek miktarda üye ve yedek üye kalmamış olmak gibi suretlerle belediye meclisinin kurulması mümkün olmıyan yerlerde belediye başkan veya başkanvekilinin, ilçenin yeni kurulmuş olması sebebiyle belediye seçimi henüz sonuçlanmamış olan yerlerde kaymakamın tebliği üzerine her mahallenin ihtiyar heyetinin kendi aralarından ayıracakları birer kişiden müteşekkil bir heyet (Bu heyet beş kişiden aşağı olamaz; kasabasının mahalle sayısı beşten az dahi olsa nüfusu çok olan mahallelere fazla üye seçtirilmek suretiyle heyet beş kişiye iblâğ olunur.) İşlerinden seçecekleri bir başkanın başkanlığında belediye binasında toplanarak belediye üyeliği şartlarını haiz olmak üzere kendi aralarından veya dışardan yukarıda gösterilen miktarda seçim kurulu üyesi seçer.

Üyelerin üçü toplanmadıkça ve hazır bulunanların oy çokluğu birleşmedikçe seçim kurulunun kararları muteber olmaz.

Belediye şubesi olan şehirlerde seçim komisyonlarına belediye şubeleri müdürleri başkanlık eder.

Seçim kurullarında sayfaların numaralı ve idare kurulunca onamlı bir tutanak defteri bulunur. İşlemler ve kararların tutanakları bu deftere yazılır ve başkanla üyeler tarafından imza olunur.

Madde 15. — Seçim kurulu, belediye başkanının başkanlığında toplanarak ilgili idare makamlarından lüzumlu malûmatı alarak seçmenlerin oylarını bir gün içinde kullanabilmelerini sağlamak amacıyla mümkün olduğu kadar sayısı bin seçmeni geçmemek üzere seçim bürosu adı verilen seçim sahaları teşkiline karar verirler. Bu kararlarda büroların nerelerde kurulduğu, merkezleri ve hangi köy mahalle ve sokakları kısmen veya tamamen içine aldıkları açıkça belirtilir ve seçim gününden en az on beş gün önce gazete çıkan yerlerde gazete ile, olmıyan belde ve köylerde âdet olan vasıtalarla ilân olunur. Şu kadar ki, beş yüz seçmeni olan mahallere behemehal bir sandık konulması ve bir sandığa bağlanan mahallerin o

Ad. K.

lır. Meclisin kur'a çekmek için yapacağı toplantı açıktır.

Fesih, iptal halinde veya meclisi teşkil edecek sayıda üye ve yedek üye kalmadığı takdirde belediye başkan veya vekili; İlçenin yeni kurulmuş olması dolayısıyla henüz belediye seçimi yapılmamış olan yerlerde kaymakam, mahalle ihtiyar kurullarına seçim kurulunu seçecek üyelerin ayrılmasını tebliğ eder. İhtiyar kurulları mahalle adedi beşe kadar olan yerlerde üçer, beşten fazla olan yerlerde ikişer üyeyi aralarından ayırarak belediye binasında toplanırlar. Ve işlerinden veya dışarıdan belediye üyesi olmak şartlarını haiz beş kişilik seçim kurulunu seçerler. Bu kurul aralarından birini başkanlığa ayırır.

Üyelerin üçü toplanmadıkça ve hazır bulunanların oy çokluğu birleşmedikçe seçim kurulunun kararları muteber olmaz.

Belediye şubesi olan şehirlerde seçim komisyonlarına belediye şube müdürleri başkanlık ederler.

Seçim kurullarında sahifeleri numaralı ve idare kurulunca onamlı bir tutanak defteri bulunur. İşlemler ve kararların tutanakları bu deftere yazılır ve başkanla üyeler tarafından imzalanır.

Madde 15. — Her seçim kurulu ilgili idare makamlarından lüzumlu malûmatı alarak seçmenlerin oylarını bir gün içinde kullanabilmelerini sağlamak amacıyla sayısı 1000 seçmeni geçmemek üzere seçim bürosu adı verilen seçim sahaları teşkilini kararlaştırırlar. Bu kararlarda büroların nerelerde kurulduğu, merkezleri ve hangi köy, mahalle ve sokakları kısmen veya tamamen içine aldıkları açıkça belirtilir ve seçim gününden en az 15 gün önce gazete ile, gazete olmıyan belde ve köylerde âdet olan vasıtalarla ilân olunur.

Şu kadar ki 500 seçmeni olan köylere behemehal bir sandık konulması ve bir sandığa bağlanan köylerin o sandık merkezinden en çok 15 Km. den fazla uzaklıkta olmaması mecburidir.

Hâ.

İçiş. K.

lunur. Bu komisyonlar belediyesi olan seçim sa-
halarında belediye başkanlarıyla belediye mee-
lisi üyeleri arasından, meclis üyeleri yetmiyen yer-
lerle belediyesi olmayan seçim sahalarda münasip
kimselerden seçilir. Seçim komisyonları başkan
ve üyelerinden çekilen veya komisyona gelmi-
yen bulunursa yerlerine seçim kurullarınca di-
ğerleri seçilir. Toplanma ve karar verme yeter
sayısı ile kararların defterlere yazılması ve im-
zalanması hakkında seçim kurullarına ait 14 nü
maddedeki hükümler bu komisyonlar hakkında
da uygulanır.

Milletvekilliğine adaylığını koymuş olanlar,
seçim kurulu ve komisyonlarında vazife alamaz-
lar.

Madde 20. — Seçim kurullarına verilen def-
terlerin incelenmesi tamam olunca, mevcut nüfu-
sun miktarı il merkezindeki seçim kuruluna
bildirilir. Bütün kurulların tutanakları geldik-
ten sonra, bu kurul belediye başkanının başkan-
lığında il daimî komisyonu üyeleriyle birleşerek
ikinci maddede gösterilen suret ve nispete göre
kaç milletvekili seçileceğini tutanakla tesbit
eder ve vali vasıtasıyla İçişleri Bakanlığına
bildirir. Aynı zamanda keyfiyet il içinde se-
çim kurulu ve komisyonlarına kaymakamlar va-
sıtasıyla tebliğ ve gazete olan yerlerde gazete
ile, olmayan yerlerde de âdet olan vasıtalarla
ilân edilir.

Madde 24. — Sandık kilitlendikten sonra
her gelen seçmenin kimliği sorularak kendisi-
ne bir mühürlü zarf verilir. Oy pusulalarının
behemehal bu mühürlü zarflar içine konulup

Madde 24. — Sandık kilitlendikten sonra
her gelen seçmenin kimliği sorularak kendisi-
ne mühürlü bir zarf verilir. Oy pusulalarının be-
hemehal bu mühürlü zarflar içine konulup ka-

Any. K.

sandık merkezinden en çok on beş kilometreden fazla uzaklıkta olmaması mecburidir.

Seçim bürolarında, başkan ve üyeleri seçim kurullarınca seçilecek beş kişilik bir komisyon bulunur. Bu Komisyonlar belediyesi olan seçim sahalarında Belediye Başkanlarıyla Belediye Meclisi üyeleri arasından, Meclis üyeleri yetmiyen yerlerle belediyesi olmayan seçim sahalarında münasip kimselerden seçilir. Seçim Komisyonları Başkan ve üyelerinden çekilen veya komisyona gelmiyen bulunursa yerlerine seçim kurullarınca diğerleri seçilir. Toplanma ve karar verme yeter sayısı ile kararların defterlere yazılması ve imzalanması hakkında Seçim Kurullarına ait 14 ncü maddedeki hükümler bu komisyonlar hakkında da uygulanır.

Milletvekilliğine adaylığını koymuş olanlar, Seçim Kurulu ve komisyonlarında vazife alamazlar.

Madde 20. — İçişleri Komisyonunun 20 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 24. — Sandık kilitlendikten sonra her gelen seçmenin kimliği sorularak kendisine mühürlü bir zarf verilir. Oy puslalarının behemehal bu mühürlü zarflar içine konulup kapatıl-

Ad. K.

Seçim bürolarında; başkan ve üyeleri seçim kurullarınca seçilecek beşer kişilik seçim komisyonları bulunur. Bu komisyonlar, seçim kurullarında görevli olmıyan belediye meclisi üyeleri; varsa bucak ve köylerdeki belediye meclisi başkan ve üyeleri arasından seçilir.

Belediye meclisi üyeleri yetmiyen yerlerle belediyesi olmayan seçim sahalarında münasip kimseler de bu komisyona başkan ve üye seçilebilirler. Seçim komisyonları başkan ve üyelerinden çekilen veya komisyona gelmiyen bulunursa yerlerine seçim kurullarınca diğerleri seçilir. Seçim komisyonuna seçilen kimselerin her ne suretle olursa olsun seçim bürosunda hazır bulunmadıkları ve seçim kuruluna müracaatla hazır bulunmıyan üyelerin yerine başkalarının tâyini mümkün olmadığı ve üyelerin üçten eksik olması dolayısıyla karar ittihazı da mümkün bulunmadığı hallerde hazır bulunanlar, komisyon üyelerini üçe iblâğ için eksik olan üyeleri seçim sahasındaki münasip kimselerden seçebilirler ve keyfiyeti tutanağa geçirirler.

Toplanma ve karar verme yeter sayısı ile kararların defterlere yazılması ve imzalanması hakkında seçim kurullarına ait 14 ncü maddedeki hükümler bu komisyonlar hakkında da uygulanır.

Milletvekilliğine adaylığını koymuş olanlar seçim kurulu ve komisyonlarında vazife alamazlar.

Madde 20. — Anayasa Komisyonunun yirminci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 24. — Sandık kilitlendikten sonra her gelen seçmenin kimliği sorularak kendisine bir mühürlü zarf verilir. Oy puslalarının behemehal bu mühürlü zarflar içine konulup kapatıldık-

Hü.

kapatıldıktan sonra sandığa atılması şarttır. Oy pusulaları seçmenler tarafından tedarik edilebileceği gibi seçim yerinde önceden hazırlanmış bulunan kağıtlardan da alınmak suretiyle kullanılması da caizdir.

Adayların adlarını gösteren ve önceden bastırılmış veya yazılmış oy pusulaları da kullanılabilir.

Oy pusulalarına ne kadar Milletvekili seçilecekse o kadar milletvekili adı yazılabileceği, yazısı olmayanların, emniyet ettikleri kimsele-re de yazdırabilecekleri belirtilir.

Seçim komisyonu, seçmenlerin içinde oy pusulalarını yazmaları ve zarfa koymaları için seçmen adedine göre münasip görülecek miktarda hücre bulundurur. Bunların hacımları ve şekilleri mahallin icaplarına göre değişebilir.

Bir seçmen hücreyi terketmedikçe diğerinin girmesine müsaade edilmez. Ancak bir aday listesini yazabilecek müddetten fazla hücrede kaldığına kanaat getirilen seçmen komisyon başkanı tarafından uyarılır. Yine hücrede kalmakta devam eden seçmen, komisyon kararıyla hücreden çıkarılır ve keyfiyet bir tutanakla tesbit edilir.

Hücrelerde her partinin listeleri ile adayların isimlerini muhtevi pusulalar ve boş beyaz kâğıt bulundurulur.

Pusulalarda, belirtilen miktardan ziyade ad yazılı ve yazdırılırsa bu pusulaların başından başlayarak sırası ile yalnız seçilecek sayıdaki adlar kabul edilip fazlası hükümsüz sayılır.

İstenilen sayıdan daha az ad yazılmış veya yazdırılmış ise yalnız yazılı adlar kabul olunur. Puslaya aynı ad birkaç kere yazılmış ise, bir oy sayılır. Oy pusulalarına yazılan adlar okunmazsa hesaba katılmaz.

Oy pusulalarına ad ile birlikte soyadının yazılması mecburidir. Ancak adı veya soyadı yazılan adayın kim olduğu anlaşılırsa oy ona aittir.

Zarf içinde birden fazla pusla çıktığı ve bu pusulalarda aynı adlar aynı sıra ile yazılı bulunduğu takdirde pusulalardan yalnız biri hesaba katılır ve eğer bu pusulalarda başka başka adlar yazılmış veya aynı adlar değişik sıra ile yazılmış ise hiçbirisi sayılmaz.

İmza, mühür veya seçmenin kim olduğunu

İçiş. K.

patıldıktan sonra sandığa atılması şarttır. Oy pusulaları seçmenler tarafından tedarik edilebileceği gibi seçim yerinde önceden hazırlanmış bulunan kâğıtlardan alınmak suretiyle kullanılması da caizdir.

Adayların adlarını gösteren ve önceden bastırılmış veya yazılmış oy pusulaları da kullanılabilir.

Oy pusulalarına ne kadar milletvekili seçilecekse o kadar milletvekili adı yazılabileceği, yazısı olmayanların, emniyet ettikleri kimsele-re de yazdırabilecekleri belirtilir.

Seçim komisyonu, seçmenlerin içinde oy pusulalarını yazmaları ve zarfa koymaları için seçmen adedine göre münasip görülecek miktarda gizli oy yerleri hazırlar. Bunların hacımları ve şekilleri mahallin icaplarına göre değişebilir. Seçmenin oy pusulasını kimse görmeden gizli oy yerinde zarfa koyması mecburidir.

Bir seçmen gizli oy yerini terketmedikçe diğerinin girmesine müsaade edilmez. Ancak bir aday listesini yazabilecek müddetten fazla oy yerinde kaldığına kanaat getirilen seçmen komisyon başkanı tarafından uyarılır. Yine bu yerde kalmakta devam eden seçmen, komisyon kararıyla buradan çıkarılır ve keyfiyet bir tutanakla tesbit edilir. Gizli oy yerlerinde her partinin listeleriyle adayların isimlerini muhtevi pusulalar ve boş beyaz kâğıt bulundurulur.

Pusulalarda belirtilen miktardan ziyade ad yazılır ve yazdırılırsa bu pusulaların başından başlayarak sırasıyla yalnız seçilecek sayıdaki adlar kabul edilip fazlası hükümsüz sayılır.

İstenilen sayıdan daha az ad yazılmış veya yazdırılmış ise yalnız yazılı adlar kabul olunur. Puslaya aynı ad birkaç kere yazılmış ise, bir oy sayılır. Oy pusulalarına yazılan adlar okunmazsa hesaba katılmaz.

Oy pusulalarına ad ile birlikte soyadının yazılması mecburidir. Ancak adı veya soyadı yazılan adayın kim olduğu anlaşılırsa oy ona aittir.

Zarf içinde birden fazla pusla çıktığı ve bu pusulalarda aynı adlar aynı sıra ile veya aynı adlar değişik sıra ile yazılı bulunduğu takdirde pusulalardan yalnız biri hesaba katılır ve eğer bu pusulalarda başka başka adlar yazılmış ise hiçbirisi sayılmaz.

İmza mühür veya seçmenin kim olduğunu

Any. K.

dıktan sonra sandığa atılması şarttır. Oy puslaları seçmenler tarafından tedarik edilebileceği gibi seçim yerinde önceden hazırlanmış bulunan kâğıtlardan alınmak suretiyle kullanılması da caizdir.

Adayların adlarını gösteren ve önceden bastırılmış veya yazılmış oy puslaları da kullanılabilir.

Oy puslalarına ne kadar Milletvekili seçilecekse o kadar Milletvekili adı yazılabileceği, yazısı olmayanların, emniyet ettikleri kimselere de yazdırabilecekları belirtilir.

Seçim Komisyonu, seçmenlerin içinde oy puslalarını yazmaları ve zarfa koymaları için seçmen adedine göre münasip görülecek miktarda kapalı oy yerleri hazırlar. Bunların hacimleri ve şekilleri mahallî icaplarına göre değişebilir.

Seçmenin oy puslasını kimse görmeden kapalı oy yerinde zarfa koyması mecburidir.

Bir seçmen bu kapalı oy yerini terketmedikçe diğerinin girmesine müsaade edilmez. Ancak bir aday listesini yazılabilecek müddetten fazla bu kapalı oy yerinde kaldığına kanaat getirilen seçmen Komisyon Başkanı tarafından uyarılır. Yine bu yerde kalmakta devam eden seçmen, komisyon kararıyla buradan çıkarılır ve keyfiyet bir tutanakla tesbit edilir. Bu kapalı oy yerlerinde her partinin listeleri ile adayların isimlerini muhtevi puslalar ve boş beyaz kâğıt bulundurulur.

Pusulalarda belirtilen miktardan ziyade ad yazılır ve yazdırılırsa bu puslaların başından başlayarak sırasıyla yalnız seçilecek sayıdaki adlar kabul edilip fazlası hükümsüz sayılır.

İstenilen sayıdan daha az ad yazılmış veya yazdırılmış ise yalnız yazılı adlar kabul olunur. Puslaya aynı ad bir kaç kerre yazılmış ise, bir oy sayılır. Oy puslalarına yazılan adlar okunmazsa hesaba katılmaz.

Oy pusulalarına ad ile birlikte soyadının yazılması mecburidir. Ancak adı veya soyadı yazılan adayın kim olduğu anlaşılırsa oy ona aittir.

Zarf içinde birden fazla pusula çıktığı ve bu puslalar da aynı adlar aynı sıra ile yazılı bulunduğu takdirde pusulalardan yalnız biri hesaba katılır ve eğer bu pusulalarda başka başka adlar yazılmış veya aynı adlar değişik sıra ile yazılmış ise hiç biri sayılmaz.

Ad. K.

tan sonra sandığa atılması şarttır. Oy puslaları seçmenler tarafından tedarik edilebileceği gibi seçim yerinde önceden hazırlanmış bulunan oy puslalarından veya kâğıtlardan alınmak suretiyle de kullanılabilir.

Adayların adlarını gösteren ve önceden bastırılmış veya yazılmış veya yazdırılmış oy puslaları da kullanılması caizdir.

Oy puslalarına ne kadar Milletvekili seçilecek ise o kadar ad yazılmak lâzımdır.

Seçim komisyonu, seçmenlerin, içinde oy puslalarını yazmaları ve zarfa koymaları için seçmen adedine göre münasip görülecek miktarda kapalı yerler hazırlar. Bunların hacimleri ve şekilleri mahallin icaplarına göre değişebilir. Seçmenin oy puslasını kimse görmeden kapalı oy yerinde zarfa koyması mecburidir. Bir seçmen kapalı oy yerini terketmedikçe herhangi bir kimsenin girmesine müsaade edilmez. Ancak bir aday listesini yazabilecek müddetten fazla bu kapalı oy yerinde kaldığına kanaat getirilen seçmen, komisyon başkanı tarafından uyarılır. Yine bu yerde kalmakta devam ederse komisyon kararı ile buradan çıkarılır ve keyfiyet bir tutanakla tesbit edilir.

Kapalı oy yerinde boş beyaz kâğıt bulundurulur. Parti ve adaylar isterlerse bu kapalı yerlerde adaylarının ve kendilerinin isimlerini muhtevi pusulalar da bulundurabileceği gibi bir büroda kendisi bulunmayan veya temsilei bulundurmıyan parti ve adaylar, komisyonlar vazifelerine gitmezden evvel oy pusulalarını komisyonun bağlı bulunduğu kurula verdiği takdirde bu oy pusulaları komisyonlar tarafından kapalı oy yerine konur. Pusulalarda seçilecek milletvekili sayısından fazla ad yazılır ve yazdırılırsa bu pusulaların başından başlayarak sırası ile yalnız seçilecek sayıdaki adlar kabul edilip fazlası hükümsüz sayılır.

Belli sayıdan daha az ad yazılmış veya yazdırılmış ise yalnız yazılı adlar kabul olunur.

Pusulaya aynı ad birkaç kere yazılmış ise bir oy sayılır. Oy pusulalarına yazılan adlar okunmazsa hesaba katılmaz.

Oy pusulalarına ad ile birlikte soyadının yazılması mecburidir. Ancak adı veya soyadı yazılan adayın kim olduğu anlaşılırsa oy ona aittir.

Hd.

belirten herhangi bir işaret bulunan ve renkli olan oy pusulaları hesaba katılmaz. Mühürsüz zarf içinde atılan pusulalar hükümsüz sayılır. Pusulalar siyasi partilerin mahsus işaretini havi olabilir.

Kanunun bu şartları seçimden önce gazete ile, olmiyan belde ve köylerde âdet olan vasıtalarla ilân edilir.

Madde 25. — Seçim yerine gelen her seçmene köy ve mahallesi, ad ve soyadı sorulur ve gerekirse kimlik cüzdanını göstermesi istenebilir. Bu suretle kimliği belli olan seçmenin seçim defterlerindeki adı yanına imza alınarak zarfı sandığa atmasına izin verilir. İmza bilmiyorsa veya mührü yoksa sol elinin baş parmağı bastırılır ve bu parmağı olmiyanların hangi parmağının bastırıldığı yazı ile açıklanır. Her seçmen kendi oyunu getirip sandığa atmakla ödevlidir. Hiçbir sebep ve suretle başkasının namına oy pusulası sandığa atılamaz.

Oyların sandığa atılacağı süre saat sekizden onsekize kadardır. Ancak sandık başında oyunu vermemiş seçmenler varsa onlar da oylarını kullanmadan tasnife başlanamaz.

Madde 27. — Oy verme bitince seçmen defterlerine konmuş olan imza, mühür veya parmak işaretlerine göre oylarını kullananların sayısı bir tutanakla belirtilerek sandık seçim komisyonlarınınca açılır. Sandık içinden çıkan oy zarfları sayılarak oylarını kullananların sayısını belirten tutanakla karşılaştırılır. Fazla zarf çıktığı takdirde fazlası açılmadan yakılır ve oy pusulaları 24 ncü maddedeki esaslar gözönünde bulundurulmak suretiyle tasnif edilir.

Bu suretle oyların sayılması ve tasnifi bittikten sonra :

A) Seçim günü;

B) Sandığın ne zaman ve varsa temsilcilerin ve hazır bulunan halkın huzurunda alenen

İçiş. K.

belirten herhangi bir işaret bulunan ve renkli olan oy pusulaları hesaba katılmaz. Mühürsüz zarf içinde atılan pusulalar hükümsüz sayılır. Pusulalar siyasi partilerin mahsus işaretini havi olabilir.

Kanunun bu şartları seçimden önce gazete ile, olmiyan belde ve köylerde âdet olan vasıtalarla ilân edilir.

Madde 25. — Seçim yerine gelen her seçmene köy ve mahallesi, ad ve soyadı sorulur ve gerekirse kimlik cüzdanını göstermesi istenebilir. Bu suretle kimliği belli olan seçmenin seçim defterlerindeki adı yanına imzası alınarak zarfı sandığa atmasına izin verilir. İmza bilmiyorsa veya mührü yoksa sol elinin baş parmağı bastırılır. Ve bu parmağı olmiyanların hangi parmağının bastırıldığı yazı ile açıklanır. Her seçmen kendi oyunu getirip sandığa atmakla ödevlidir. Hiçbir sebep ve suretle başkasının namına oy pusulası sandığa atılamaz.

Oyların sandığa atılacağı süre saat sekizden 18 e kadardır. Ancak sandık başında oyunu vermemiş seçmenler varsa onlar da oylarını kullanmadan tasnife başlanamaz.

Madde 27. — Oy verme bitince seçmen defterlerine konmuş olan imza, mühür veya parmak işaretlerine göre oylarını kullananların sayısı bir tutanakla belirtilerek sandık seçim komisyonlarınınca açılır. Sandık içinden çıkan oy zarfları sayılarak oylarını kullananların sayısını belirten tutanakla karşılaştırılır. Fazla zarf çıktığı takdirde fazlası açılmadan yakılır ve oy pusulaları 24 ncü maddedeki esaslar gözönünde bulundurulmak suretiyle tasnif edilir.

Bu suretle oyların sayılması ve tasnifi bittikten sonra :

A) Seçim günü;

B) Sandığın ne zaman ve varsa temsilcilerin ve hazır bulunan halkın huzurunda alenen açıl-

Any. K.

İmza, mühür veya seçmenin kim olduğunu belirten herhangi bir işaret bulunan ve renkli olan oy pusulaları hesaba katılmaz. Mühürsüz zarf içinde atılan pusulalar hükümsüz sayılır. Pusulalar siyasî partilerin ve bağımsız adayların mahsus işaretini havi olabilir.

Kanunun bu şartları seçimden önce gazete ile, olmiyan beldede ve köylerde âdet olan vasıtalarla ilân edilir.

Madde 25. — Seçim yerine gelen her seçmen köy ve mahallesi, ad ve soyadı sorulur ve hüviyetinde tereddüt edilirse kimlik cüzdanı istenebilir. Bu suretle kimliği belli olan seçmenin seçim defterindeki adı yanına imzası alınarak zarfı sandığa atmasına izin verilir. İmza bilmiyorsa veya mührü yoksa sol elinin baş parmağı bastırılır ve bu parmağı olmiyanların hangi parmağının bastırıldığı yazı ile açıklanır. Her seçmen kendi oyunu getirip sandığa atmakla ödevlidir. Hiç bir sebep ve suretle başkasının namına oy pusulası sandığa atılamaz.

Oyların sandığa atılacağı süre saat 8 den 18ze kadardır. Ancak sandık başında oyunu vermemiş seçmenler varsa onlar da oylarını kullanmadan tasnife başlanamaz.

Madde 27. — Oy verme bitince seçmen defterine konmuş olan imza, mühür veya parmak işaretlerine göre oylarını kullananların sayısı bir tutanakla belirtililerek seçim komisyonlarınca sandık açılır. Sandık içinden çıkan oy zarfları sayılarak oylarını kullananların sayısını belirten tutanakla karşılaştırılır. Fazla zarf çıktığı takdirde fazlası açılmadan yakılır ve oy pusulaları 24 ncü maddedeki esaslar gözönünde bulundurulmak suretiyle tasnif edilir.

Bu suretle oyların sayılması ve tasnifi bittikten sonra;

- A) Seçim günü;
- B) Sandığın ne zaman ve varsa temsilcilerin ve hazır bulunan halkın huzurunda alenen açıldığı

Ad. K.

Zarf içinde birden ziyade pusula çıktığı ve pusulalarda aynı adlar, aynı sıra ile yazılı bulunduğu takdirde bunlardan yalnız biri hesaba katılır ve eğer bu pusulalarda başka başka adlar yazılmış veya aynı adlar değişik sıra ile yazılmış ise hiçbiri sayılmaz.

İmza, mühür veya seçmenin kim olduğunu belirten herhangi bir işaret bulunan ve renkli olan oy pusulaları hesaba katılmaz, mühürsüz zarf içinde atılan pusulalar hükümsüz sayılır.

Pusulalar siyasî partilerin ve bağımsız adayların mahsus işaretini havi olabilir.

Kanunun bu şartları seçimden önce gazete ile gazete olmiyan belde ve köylerde âdet olan vasıtalarla ilân edilir.

Madde 25. — Anayasa Komisyonunun yirmi beşinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 27. — Oy verme bitince seçim komisyonlarınca seçmen defterlerine konmuş olan imza, mühür veya parmak işaretlerine göre oylarını kullananların sayısı bir tutanakla belirtildikten sonra sandık açılır. Sandık içinden çıkan oy zarfları sayılarak oylarını kullananların sayısını belirten tutanakla karşılaştırılır. Fazla zarf çıktığı takdirde fazlası açılmadan yakılır ve oy pusulaları 24 ncü maddedeki esaslar gözönünde bulundurulmak suretiyle tasnif edilir. Tasnif aralıksız devam eder.

Bu suretle oyların sayılması ve tasnifi bittikten sonra :

- A) Seçim günü,
- B) Sandığın ne zaman ve varsa temsilcile-

Hü.

açıldığı ve oyların sayıldığı;

C) Sandıktan kaç oy zarfı çıktığı ve oylarını kullananların sayısını belirten tutanakla karşılaştırma sonucu ve fazla çıkan zarfların yok edildiği;

D) Oy pusulalarından kaç tanesinin ne sebeple hesaba katılmadığı;

E) En ziyade oy alanlardan başlayarak kimlerin kaç oy aldığı;

F) Seçimin kanuna aykırı şekilde yapıldığı haber verildiği veya şikâyet edildiği takdirde bunların nelerden ibaret olduğu;

Bir tutanakla belirtilir.

Bu tutanakların tasdikli birer sureti arzu eden aday veya temsilcilerine veya Parti temsilcilerine verilir. Komisyon tutanak isteğinde bulunan temsilcilerden bu isteklerinin yerine getirildiğine dair imzalı bir belge alır ve bu belgeyi sair evrakla birlikte Seçim Kuruluna gönderir. Tutanakların birer sureti de sandığın bulunduğu mahalde asılmak suretiyle halka ilân olunur.

Yukarda sayılan işlemler, varsa temsilcilerin ve seçim yerinde hazır bulunanların önünde aleni olarak yapılmak lâzımdır.

Bunu sağlamak için seçim komisyonlar ve kurullarının okul, belediye binası, köy odası gibi geniş ve tercihan açık yerlerde iş görmeleri lâzımdır.

Seçim Komisyonlarıca tutulmuş olan tutanaklar ve seçim defterleri hesaba katılmıyan oy pusulaları ile birlikte bu komisyonlar tarafından mühürlenmiş bir zarf içinde seçim bürosunun bağlı olduğu seçim kuruluna teslim edilir. Hesaba katılan oy pusulaları komisyon üyeleri ve seçim yerinde hazır bulunanların önünde yakılır ve keyfiyet bir tutanakla belirtilir.

İçiş. K.

dığı ve oyların sayıldığı;

C) Sandıktan kaç oy zarfı çıktığı ve oylarını kullananların sayısını belirten tutanakla karşılaştırma sonucu ve fazla çıkan zarfların yok edildiği;

D) Oy pusulalarından kaç tanesinin ne sebeple hesaba katılmadığı;

E) En ziyade oy alanlardan başlayarak kimlerin kaç oy aldığı;

F) Seçimin kanuna aykırı şekilde yapıldığı haber verildiği veya şikâyet edildiği takdirde bunların nelerden ibaret olduğu;

Bir tutanakla belirtilir.

Bu tutanakların tasdikli birer sureti arzu eden aday veya temsilcilerine veya parti temsilcilerine verilir. Komisyon tutanak isteğinde bulunan temsilcilerden bu isteklerinin yerine getirildiğine dair imzalı bir belge alır ve bu belgeyi sair evrakla birlikte seçim kuruluna gönderir. Tutanakların birer sureti de sandığın bulunduğu mahalde asılmak suretiyle halka ilân olunur.

Yukarda sayılan işlemler, varsa temsilcilerin ve seçim yerinde hazır bulunanların önünde aleni olarak yapılmak lâzımdır.

Bunu sağlamak için Seçim Komisyon ve Kurullarının okul, belediye binası, köy odası gibi geniş ve tercihan açık yerlerde iş görmeleri lâzımdır.

Seçim komisyonlarıca tutulmuş olan tutanaklar ve seçim defterleri hesaba katılmıyan oy pusulalarıyla birlikte bu komisyonlar tarafından mühürlenmiş bir zarf içinde seçim bürosunun bağlı olduğu seçim kuruluna teslim edilir. Hesaba katılan oy pusulaları komisyon üyeleri ve seçim yerinde hazır bulunanların önünde yakılır ve keyfiyet bir tutanakla belirtilir.

Madde 29. — İl merkezindeki Seçim Kurulu İl Daimî Encümeni üyelerinin katılımıyla Belediye Başkanının başkanlığı altında toplanarak gerek kendisinin 28 nci madde gereğince hazırladığı tutanak ve gerek diğer seçim kurullarından gelen tutanakları birleştirmek suretiyle oyların kazananların adları ve soyadlarını ve kazandıkları oy sayılarını bir tutanakla belli eder. Bunlardan en çok oyu alanların Milletvekili seçildiklerini di-

Any. K.

ve oyların sayıldığı;

C) Sandıktan kaç oy zarfı çıktığı ve oylarını kullananların sayısını belirten tutanakla karşılaştırma sonucu ve fazla çıkan zarfların yok edildiği;

D) Oy pusulalarından kaç tanesinin ne sebeple hesaba katılmadığı;

E) En ziyade oy alanlardan başlayarak kimlerin kaç oy aldığı;

F) Seçimin kanuna aykırı şekilde yapıldığı haber verildiği veya şikâyet edildiği takdirde bunların nelerden ibaret olduğu;

Bir tutanakla belirtilir.

Bu tutanakların tasdikli birer sureti hazır bulunan Parti temsilcilerinden her partinin temsilcisine isteğine bağlı olmaksızın ve bağımsız aday veya temsilcisine istediği takdirde derhal verilir. Komisyon tutanak verildiğine dair imzalı bir belge alır ve bu belgeyi sair evrakla birlikte Seçim Kuruluna gönderir. Tutanakların birer sureti de sandığın bulunduğu mahalde derhal asılmak suretiyle halka ilân olunur.

Yukarıda sayılan işlemler, varsa temsilcilerin ve seçim yerinde hazır bulunanların önünde aleni olarak yapılmak lâzımdır.

Bunu sağlamak için seçim komisyon ve kurullarının okul, Belediye binası, köy odası gibi geniş ve tercihan açık yerlerde iş görmeleri lâzımdır.

Seçim komisyonlarınca tutulmuş olan tutanaklar ve seçim defterleri hesaba katılmıyan oy pusulalarıyla birlikte bu komisyonlar tarafından mühürlenmiş bir zarf içinde seçim bürosunun bağlı olduğu Seçim Kuruluna teslim edilir. Hesaba katılan oy pusulaları komisyon üyeleri ve seçim yerinde hazır bulunanların önünde yapılır ve keyfiyet bir tutanakla belirtilir.

Madde 29. — İçişleri Komisyonunun 29 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ad. K.

rin ve hazır bulunan halkın huzurunda alenen açıldığı ve oyların sayıldığı,

C) Sandıktan kaç oy zarfı çıktığı ve oylarını kullananların sayısını belirten tutanakla karşılaştırma sonucu ve fazla çıkan zarfların yok edildiği,

D) Oy pusulalarından kaç tanesinin ne sebeple hesaba katılmadığı,

E) En ziyade oy alanlardan başlayarak kimlerin kaç oy aldığı,

F) Seçim, kanuna aykırı şekilde yapıldığı haber verildiği veya şikâyet edildiği takdirde bunların nelerden ibaret olduğu, bir tutanakla belirtilir.

Bu tutanakların tasdikli bir sureti hazır bulunan parti temsilcilerinden her partinin bir temsilcisine isteği bağlı olmaksızın ve bağımsız aday veya temsilcisine istediği takdirde derhal verilir. Komisyon, tutanağın verildiğine dair imzalı bir belge alır ve bu belgeyi sair evrakla birlikte seçim kuruluna gönderir. Tutanakların birer sureti de sandığın bulunduğu mahalde derhal asılmak suretiyle halka ilân olunur.

Yukarıda sayılan işlemler, varsa temsilcileri ve seçim yerinde hazır bulunanların önünde aleni olarak yapılır.

Bunu sağlamak için seçim komisyonlar ve kurullarının okul, belediye binası, köy odası gibi geniş ve tercihan açık yerlerde iş görmeleri lâzımdır.

Seçim komisyonlarınca tutulmuş olan tutanaklar ve seçim defterleri hesaba katılmıyan oy pusulalarıyla birlikte bu komisyonlar tarafından mühürlenmiş bir zarf içinde seçim bürosunun bağlı olduğu seçim kuruluna teslim edilir. Hesaba katılan oy pusulaları komisyon üyeleri ve seçim yerinde hazır bulunanların önünde yapılır ve keyfiyet bir tutanakla belirtilir.

Madde 29. — İl merkezindeki seçim kurulu İl Daimî Encümeni üyelerinin katılması ve Belediye Başkanının başkanlığı altında toplanarak gerek kendisinin 28 nci madde gereğince hazırladığı tutanak ve gerek diğer seçim kurullarından gelen tutanakları birleştirmek suretiyle oy kazananların adları ve soyadlarını ve kazandıkları oyları bir tutanakla belli eder. Bunlardan en çok oy alanların Milletvekili seçildiklerini di-

Madde 34. — Seçime katılan siyasi partilerin temsilcileri oyların sandığa atılması, sandığın açılıp oyların sayılması ve bütün tutanakların düzenlenmesi ve birleştirilmesi sırasında seçim komisyonu ve kurullarında hazır bulunmaya yetkilidirler.

Adaylar da isterlerse aynı suretle bu kurul ve Komisyonlarda bizzat bulunabilecekleri gibi temsilcilerini de gönderebilirler.

Partilerle adaylar tâyin edecekleri temsilcilerin ad ve sanlarını seçimden enaz üç gün evvel seçim kuruluna yazı ile bildirirler.

Partilerle adaylar tâyin edecekleri temsilcilerin seçmen olmak vasfını haiz bulunan kimse-lerden olmaları şarttır.

Partiler ve adaylar seçim komisyonları ve kurullarına gönderecekleri temsilcilerine kendilerini temsil etmeye yetkili bulduklarına dair imzalı bir vesika verirler.

ğer bir tutanakla tesbit eder. Şayet bu seçimlerde enaz oy alanın aldığı oya eşit oy almış başka biri varsa kurul önünde aralarında ad çekme yapılır. Milletvekili seçilenlere kurul tarafından imzalı birer tutanak verilir. Bunların ayrıca imzalı ikişer sureti Valilikçe İçişleri Bakanlığına gönderilir. Bakanlık illerden gelen tutanakların birer tanesini Meclisin açılışında Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmek üzere Başbakanlığa gönderir.

Madde 34. — Seçime katılan siyasi partilerin temsilcileri oyların sandığa atılması, sandığın açılıp oyların sayılması ve bütün tutanakların düzenlenmesi ve birleştirilmesi sırasında Seçim Komisyon ve Kurullarında hazır bulunmaya yetkilidirler.

Adaylar da isterlerse aynı surette bu kurul ve komisyonlarda bizzat bulunabilecekleri gibi temsilcilerini de gönderebilirler.

Partilerle adaylar tâyin edecekleri temsilcilerin ad ve sanlarını seçimden enaz üç gün evvel seçim kuruluna yazı ile bildirirler.

Partilerle adayların tâyin edecekleri temsilcilerin seçmen olmak vasfını haiz bulunan kimse-lerden olmaları şarttır.

Partiler ve adaylar seçim komisyonları ve kurullarına gönderecekleri mümessillerin kendilerini temsil etmeye yetkili bulduklarına dair imzalı bir vesika verirler.

MADDE 2. — 4918 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununa aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

EK MADDE 1. — Seçim Kanununda ve diğer kanunlarda yazılı seçim suçlarından birini işleyenler sıfat ve memuriyetleri ne olursa olsun haklarında umumi hükümler dairesinde kovuşturma yapılır.

Any. K.

Ad. K.

Madde 34. — Seçime katılan siyasi partilerin temsilcileri oyların sandığa atılması, sandığın açılıp oyların sayılması ve bütün tutanakların düzenlenmesi ve birleştirilmesi sırasında seçim komisyon ve kurullarında hazır bulunmaya yetkilidirler. Her siyasi parti en çok üç temsilci bulundurmaya hakkına haizdir.

Bağımsız adaylar da isterlerse aynı surette bu kurul ve komisyonlarda bizzat bulunabilecekleri gibi temsilcilerini de gönderebilirler.

Partilerle bağımsız adaylar tayin edecekleri temsilcilerin ve bunların mazeretleri halinde yerlerini alacak yedek temsilcilerin ad ve sanlarını seçimden enaz üç gün evvel Seçim Kuruluna yazı ile bildirirler.

Partilerle bağımsız adayların tayin edecekleri temsilcilerin seçmen olmak vasfını haiz bulunan kimselerden olmaları şarttır.

Partiler ve bağımsız adaylar seçim komisyonları ve kurullarına gönderecekleri mümessillerine kendilerini temsil etmeye yetkili bulduklarına dair imzalı bir vesika verirler.

MADDE 2. — 4918 sayılı Milletvekilleri seçimi Kanununa aşağıdaki maddeler eklenmiştir:

EK MADDE 1. — Seçim Kanununda ve diğer kanunlarda yazılı seçim suçlarından birini işleyenler sıfat ve memuriyetleri ne olursa olsun haklarında umumi hükümler dairesinde kovuşturma yapılır.

ğeri bir tutanakla tesbit eder. Şayet bu seçimlerde enaz oy alanın aldığı oya eşit oy almış başka biri varsa kurul önünde aralarında ad çekme yapılır. Milletvekili seçilenlere kurul tarafından Milletvekilliğine seçildiğine dair imzalı birer tutanak verilir. Bunların ayrıca ikişer sureti Valilikçe İçişleri Bakanlığına gönderilir. Bakanlık illerden gelen tutanakların birer taneisini Meclisin açılışında Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmek üzere Başbakanlığa gönderir.

Madde 34. — Seçime katılan siyasi partilerin temsilcileri oyların sandığa atılması, sandığın açılıp oyların sayılması ve bütün tutanakların düzenlenmesi ve birleştirilmesi sırasında seçim komisyonu ve kurullarında müşahit olarak hazır bulunmaya yetkilidirler. Her siyasi parti en çok iki temsilci bulundurmaya hakkına haizdir.

Adaylar da isterlerse aynı surette bu kurul ve komisyonlarda bizzat bulunabilecekleri gibi bağımsız adaylar da temsilcilerini gönderebilirler.

Partilerle bağımsız adaylar tayin edecekleri temsilcilerin ve bunların mazeretleri halinde yerlerini alacak yedek temsilcilerin ad ve sanlarını seçimden enaz dört gün evvel seçim kuruluna yazı ile bildirirler. Partiler ile bağımsız adayların tayin edecekleri temsilcilerin seçmen olmak vasfını haiz bulunan kimselerden olmaları şarttır seçim kurulları seçmen vasfını haiz olmadıklarından dolayı kabul etmediği temsilcileri, gösteren parti veya bağımsız adaya seçimden enaz yirmi dört saat önce yazı ile bildirir. Bu takdirde bunların yerine başkaları gösterilebilir.

Partiler ve bağımsız adaylar seçim komisyonları ve kurullarına gönderecekleri mümessillerine kendilerini temsil etmeye yetkili bulduklarına dair imzalı birer vesika verirler.

MADDE 2. — 4918 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununa aşağıdaki maddeler eklenmiştir:

EK MADDE 1. — Seçim Kanununda ve diğer kanunlarda yazılı seçim suçlarından birini işleyenler, sıfat ve memuriyetleri ne olursa olsun haklarında umumi hükümler dairesinde kovuşturma yapılır.

Valilerin yargılanmaları Yargıtayın yetkili Ceza Dairesi ve haklarında hazırlık tahkikatı yapılması ve kamu dâvasının açılmasına ve kovuşturmaya mahal olmadığına karar verilmesi Cumhuriyet Başsavcılığına aittir. Başsavcı bu tahkikatı başyardımcısı vasıtasıyla de yaptırabilir. Ancak kamu dâvası açılmasına veya kovuşturmaya mahal olmadığına bizzat karar verir.

Başsavcı tarafından gerekli görülen hallerde ilk soruşturmanın yapılması ve sonunda gerekli kararın verilmesi için Yargıtay Birinci Başkanının tensibi ile bir Yargıtay üyesi görevlendirilir. Tahkikat neticesinde kovuşturmaya mahal görülmediğine Başsavcı tarafından karar verildiği takdirde bu karar bir hafta içinde suçtan zarar gören şikâyetçiye tebliğ olunur. Suçtan zarar gören şikâyetçi tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde itiraz edebilir.

Başsavcının gerek kovuşturmaya mahal olmadığına dair vereceği kararlara karşı suçtan zarar görenin yapacağı itirazı incelemek ve gerek Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümleri uyarınca vukubulacak itirazları tetkik etmek üzere Yargıtay Birinci Başkanının tensibi ile Yargıtay İkinci Başkanlarından birisi görevlendirilir.

Kaymakamlar hakkında hazırlık tahkikatı ırası ve kamu dâvası açılmasına karar verilmesi ve son tahkikatın açılması kararı o ile en yakın il merkezinde bulunan Cumhuriyet Savcısı ve Sorgu yargıcına aittir. Bunların yargılanmaları da bu il merkezindeki vazifeli mahkemeler tarafından yapılır.

Hâkimlerin, bu suçlarından dolayı kovuşturma ve yargılanmaları Hâkimler Kanununun 110 ncu maddesi hükmü uyarınca yapılır.

Any. K.

Valilerin yargılanmaları yargıtayın yetkili ceza dairesi ve haklarında hazırlık tahkikatı yapılması ve kamu dâvasının açılmasına ve kovuşturmaya mahal olmadığına karar verilmesi Cumhuriyet Başsavcılığına aittir. Başsavcı bu tahkikatı başyardımcısı vasıtasıyla de yaptırabilir. Ancak kamu dâvası açılmasına veya kovuşturmaya mahal olmadığına bizzat karar verir.

Başsavcı tarafından gerekli görülen hallerde ilk soruşturmanın yapılması ve sonunda gerekli kararın verilmesi için Yargıtay Birinci Başkanının tensibi ile bir yargıtay üyesi görevlendirilir. Tahkikat neticesinde kovuşturmaya mahal görülmediğine Başsavcı tarafından karar verildiği takdirde bu karar bir hafta içinde suçtan zarar gören şikâyetçiye tebliğ olunur. Suçtan zarar gören şikâyetçi tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde itiraz edebilir.

Başsavcının gerek kovuşturmaya mahal olmadığına dair vereceği kararlara karşı suçtan zarar görenin yapacağı itirazı incelemek ve gerek Ceza Muhakemeleri Usulü kanununun hükümleri uyarınca vukubulacak itirazları tetkik etmek üzere Yargıtay Birinci Başkanının tensibi ile Yargıtay ikinci başkanlarından birisi görevlendirilir.

Kaymakamlar hakkında hazırlık tahkikatı icrası ve Kamu dâvası açılmasına karar verilmesi ve son tahkikatın açılması kararı o ile en yakın il merkezinde bulunan Cumhuriyet Savcısı ve sorğu yargıcına aittir. Bunların yargılanmaları da bu il merkezindeki vazifeli mahkemeler tarafından yapılır.

Muavinlerle üçüncü ve ikinci sınıflara mensup hâkim ve müddeiumumilerin bu kanuna göre işledikleri suçlar hakkında umumi hükümler dairesinde yapılacak tahkikat maznun Ağır Ceza Mahkemesi hâkimlerden veya müddeiumumisinden ise en yakın Ağır Ceza Mahkemesi Müddeiumumisine, değilse kazaları dairesinde bulunan Ağır Ceza Mahkemesi müddeiumumisine aittir.

Müddeiumumi yaptığı tahkikat evrakını iddianame ile son tahkikatın açılmasına veya mahkemenin men'ine dair mahkemece bir karar verilmek üzere Ağır Ceza Mahkemesi Reisine tevdi eder.

Haklarında son tahkikatın açılmasına karar verilenlerden ikinci sınıfa mensup olanlarla Ağır Ceza Mahkemesi Heyetine dâhil bulunan yargıç

Ad. K.

Valiler hakkındaki kovuşturma ve hazırlık soruşturması C. Başsavcısı, gerekli görüldüğü halde ilk soruşturma Yargıtay Birinci Başkanının görevlendirdiği Yargıtay üyesi ve Yargılama Yargıtayın yetkili ceza dairesi tarafından umumi hükümlere göre yapılır.

Hazırlık soruşturmasını Başsavcı kendi yardımcılarına da yaptırabilir. Ancak kamu dâvasını açmak ve kovuşturmaya mahal olmadığına karar vermek Başsavcıya aittir.

Hazırlık soruşturması sırasında Başsavcı tarafından istenilen tevkif, tahliye zabıt ve aramaya da ilk soruşturmaya yetkili Yargıtay üyesi tarafından karar verilir.

Başsavcı tarafından kovuşturmaya mahal olmadığına dair verilen kararlar yukardaki fıkralar gereğince Yargıtay üyesi tarafından hazırlık ve ilk soruşturmalar sırasında verilecek kararlara karşı vukubulan itiraz, Yargıtay Birinci Başkanı tarafından görevlendirilen bir daire başkanı tarafından tetkik olunarak karara bağlanır.

İlk soruşturma sırasında Yargıtay üyesi tarafından verilecek kararlardan umumi hükümlere göre tasdik ile tekemmül etmesi icabedenlerin tasdik mercii Yargıtay Daire Başkanıdır.

Yargıtay daire Başkanının tasdiki ile tekemmül eden kararlara karşı yapılacak itirazlar Yargıtay Birinci Başkanı tarafından tetkik edilerek karara bağlanır.

Kaymakamlar hakkında hazırlık soruşturmasının yapılması ve kamu dâvası açılması ve son soruşturma açılmasına karar verilmesi o ile en yakın İl merkezindeki vazifeli mahkemeler tarafından yapılır. Yardımcılarla üçüncü ve ikinci sınıflara mensup Yargıç ve Savcılarının bu kanuna göre işledikleri suçlar hakkında umumi hükümler dairesinde yapılacak soruşturma sanık Ağır ceza mahkemesi Yargıçlarından veya Savcılarından ise en yakın Ağır ceza mahkemesi savcısına değilse kazaları dairesinde bulunan Ağır ceza mahkemesi savcısına aittir.

Savcı yaptığı soruşturma evrakını iddianame ile son soruşturmanın açılmasına veya mahkemenin men'ine dair mahkemece bir karar verilmek üzere Ağır ceza mahkemesi başkanına tevdi eder.

Haklarında son soruşturma açılmasına karar

Ha.

İçiş. K.

EK MADDE 2. — Seçim işleriyle görevlendirilen kimselerin seçim günü işledikleri seçim suçlarından dolayı kovuşturma seçim neticesinin ilânından bir gün sonra yapılır.

EK MADDE 3. — Memurlar ve seçimde vazife alanlar hakkında vâkı olan ihbar ve şikâyetlerin kötü niyetle veya deliller uydurulmak suretiyle yapıldığı kovuşturma sonunda anlaşılırsa ihbar ve şikâyetler hakkında Türk Ceza Kanununun 285 nci maddesinin birinci fıkrasında yazılı ceza iki misli olarak uygulanır.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Any. K.

ve savcılarının son tahkikatları Yargıtayın vazifeli ceza dairesinde görülür. Yardımcılarla üçüncü sınıfa mensup yargıç ve savcılarının Ağır Caza Heyetlerine mensup olanlardan maadasının son tahkikatları keza deirelerine en yakın Ağır Ceza mahkemesinde yapılır.

EK MADDE 2. — Seçim işleriyle görevlendirilen kimselerin seçim günü işledikleri seçim suçlarından dolayı kovuşturma seçim tutanaklarının verilmesinden bir gün sonra yapılır.

EK MADDE 3. — İçişleri Komisyonunun 3 ncü ek maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İçişleri Komisyonunun 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ad. K.

verilenlerden ikinci sınıfa mensup olanlarla Ağır ceza mahkemesi heyetine dâhil bulunan yargıç ve savcılarının son soruşturma yargıtayın vazifeli ceza dairesinde görülür.

Yardımcılarla üçüncü sınıfa dâhil yargıç ve ya savcılarının Ağır ceza heyetlerine mensup olanlardan maadasının son soruşturmaları dairelerine en yakın Ağır ceza mahkemesinde yapılır.

EK MADDE 2. — Anayasa Komisyonunun ikinci ek maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 3. — Seçim komisyonuna seçildiği halde haklı bir sebep olmaksızın vazifesi başına gitmeyenler ve seçim başladıktan sonra seçim kurul ve komisyonundaki görevini terkedener hakkında elli liradan iki yüz elli liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Seçim gününden en az kırk sekiz saat evvel seçim kurullarına bu görevi kabul edemeyeceklerini bildirenlere ceza verilmez.

EK MADDE 4. — Memurlar veya seçimde vazife alanlar aleyhinde Türk Ceza Kanununun 283 ve 285 nci maddelerinde yazılı şekil ve suretlerle seçim suçu tasni veya isnat edenler haklarında bu maddelerde yazılı cezalar iki kat olarak hükmolunur.

Memurlar veya seçimde vazife alanlar hakkında seçim işlerini kötülemek maksadiyle yalan veya uydurma haber yayanlar veya bu maksatla ihbar veya şikâyette bulunanlar fiilleri diğer kanunlara göre daha ağır cezayı gerektirmediği takdirde haberin mahiyetine ve şüyu derecesine göre on beş günden üç aya kadar hapsolunur.

MADDE 3. — Anayasa Komisyonunun üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hâ.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar kurulu yürütür.

Başbakan Devlet Bakanı Devlet Bakanı
H. Saka Başb. Yardımcısı

F. A. Barutçu

Adalet Bakanı Millî Savunma Bakanı

Ş. Dervin *Münir Birsal*

İçişleri Bakanı Dışişleri Bakanı V.

M. H. Göle *T. B. Balta*

Maliye Bakanı Millî Eğitim Bakanı

Ş. Adalan *Reşat Ş. Siner*

Bayındırlık Bakanı Ekonomi Bakanı

Güleğ *C. Ekin*

Sağlık ve Sos. Y. B. Gümrük ve Tekel B. V.

Ş. Adalan

Tarım Bakanı Ulaştırma Bakanı

T. Coşkan *Ş. Koçak*

Ticaret Bakanı Çalışma Bakanı

T. B. Balta

İçiş. K.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Any. K.

Ad. K.

MADDE 4. — İçişleri Komisyonunun 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Anayasa Komisyonunun dördüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.